

Letno poročilo
Uršulinskih dekliških šol
v
Ljubljani.

Izdalo šolsko ravnateljstvo na koncu šolskega leta
1898/99.

Jahresbericht
der
Ursulinen-Mädchen-Schulen
in
Laibach.

Veröffentlicht von der Schuldirection am Schlusse des Schuljahres
1898/99.

Založile Uršulinske dekliške šole. — Verlag der Ursulinen-Mädchen-Schulen.

Tisk R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.

Letno poročilo
Uršulinskih dekliških šol
v
Ljubljani.

Izdalo šolsko ravnateljstvo na koncu šolskega leta

1898/99.

Jahresbericht
der
Ursulinen-Mädchen-Schulen
in
Laibach.

Veröffentlicht von der Schuldirection am Schlusse des Schuljahres

1898/99.

Založile Uršulinske dekliške šole. — Verlag der Ursulinen-Mädchen-Schulen.

Tisk R. Miličeve tiskarne.

Obseg: — Inhalt:

Cesarica Elizabeta †.

Praznovanje zlatega jubileja Njega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

Vrla gospodinja. Spisala ravnateljica M. L.

Šolska poročila.

A. Vnanja ljudska in meščanska šola.

B. Innere Volks- und Bürgerschule.

Naznanila o začetku novega šolskega leta 1898/1900.

Mittheilungen den Beginn des neuen Schuljahres 1899/1900 betreffend.

ne 10. kimavca 1898. je pretresla vesoljni svet grozna novica, da je Njeno c. in kr. Veličanstvo presvetla cesarica **Elizabeta**, ona visoka gospa, ki nobenemu človeku na svetu ni storila nič žalega, ki je pa v svojem plemenitem mišljenju in delovanju osrečevala milijone človeških src, padla v Ženevi v Švici, kjer je bivala zavoljo svojega slabotnega zdravja, padla kot nedolžna žrtev peklenskega fanatizma.

Ob tej grozoviti novici je zastalo srce v prsih vsakemu poštenemu človeku.

Vsa Avstrija, ki se je ravno s posebnim veseljem in patriotičnim tekmovanjem pripravljala, da bi dostojno proslavila petdesetletnico slavnega vladanja svojega ljubljeneza Vladarja, se je zavila v žalno obleko ter je v gorečih molitvah prosila Boga, naj podeli milosti Njegovemu Veličanstvu, da bi mogel preboleti ta strahoviti udarec.

Šolska mladina našega zavoda je imela dne 19. kimavca 1898. cerkveno opravilo za pokojno preblago cesarico ter je tudi Njenega Veličanstva god dne 19. listopada praznovala s sv. mašo.

R. I. P.

Praznovanje zlatega jubileja

Njega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

Z veliko radostjo so pričakovali vsi avstrijski narodi dné 2. decembra l. 1898. Ta dan je preteklo 50 let od pomenljivega dogodka, ki je prinesel toliko blagoslova avstrijskemu cesarstvu. Pred 50 leti 2. decembra je zasedel cesar Franc Jožef I. častiti habsburški prestol. Dolgo so že hrepeneli po tem dnevu vsi zvesti Avstrijci, da proslavé prav veličastno ljubljenegega vladarja. Pa grozen dogodek je hipoma zagrenil vse njih veselje. Roka brezbožnega morilca je 10. septembra 1898. končala dragoceno življenje ljubljene cesarice Elizabeti. Čuti kipečega veselja in izvenredne radosti so morali umolkneti, a toliko krepkejše se je izraževala udanost in ljubezen v gorečih molitvah za blagor Njega Veličanstva in v dobrih delih krščanskega usmiljenja.

Visoko c. kr. naučno ministerstvo je 31. oktobra 1898, št. 1469 ukazalo po vseh šolah širnega avstrijskega cesarstva posebno jubilejno cerkveno in šolsko slavnost. V globoki udanosti in iskreni ljubezni do Nj. Veličanstva je učiteljstvo uršulinskih šol priredilo slavnost primerno vele-pomenljivemu dnevu in natančno v smislu omenjene visoke odredbe.

Cerkvena slavnost se je prav slovesno izvršila v uršulinski cerkvi. Darovala se je 2. decembra ob osmi uri slovesna zahvalna sv. maša. Učenke so se že poprej v šoli opozorile, naj pri tej božji službi posebno goreče zahvaljujejo Boga, ki je naši državi petdeset let ohranil predobrega cesarja, in naj prosijo za blagor Nj. Veličanstva. Mogočno donenje orgelj in ubrano petje je spremljalo prošnje nad 1000 učenk: Vsemogočni Bog ohrani vzvišenega vladarja dolgo — dolgo! Iz dna hvaležnih src učiteljic in učenk se je po sv. maši glasila zahvalna pesem, s katero smo Bogu dajali hvalo, da nam je naklonil tako dobrega vladarja in ga nam ohranil izredno dolgo vrsto let na slavnem prestolu habsburškem.

Prisrčna šolska slavnost se je priredila za učenke od I.—IV. razreda notranje in vnanje ljudske šole v dotičnih šolskih sobah. Podoba Nj. Veličanstva se je v vseh razredih prav okusno okrasila in sobe se primerno

ozaljšale. Razredne učiteljice so v skrbno sestavljenih govorih, primernih razumu otrok in njih dovtetnim srcem, opisale pomen dneva in vladarstva presvetlega cesarja. Navdušeno so povsod zapele učenke prvo kitico cesarske pesmi. Kot trajen spominek na jubilejno slavnost so prejele učenke I. razreda podobice Nj. Veličanstva, učenke II. razreda Tomo Zupanovo jubilejno knjižico: »Naš cesar Fran Josip I.«, učenke III. in IV. razreda pa J. Dimnikov: »Zlati jubilej preljubega cesarja Franca Jožefa I.«, učenke nemške narodnosti pa nemške jubilejne knjižice. — Učenke notranje meščanske šole in V. razreda ljudske šole so imele v krasno dekorirani dvorani tretjega meščanskega razreda pred umetno ozaljšano soho Nj. Veličanstva šolsko slavnost. Slavnostni govor jim je govoril vč. gosp. spiritual V. Eržen. — Učenkam vnanje meščanske šole in onim obeh petih razredov ljudske šole se je priredila v bogato, spominskemu dnevu primerno ozaljšani dvorani drugega meščanskega razreda pred soho Nj. Veličanstva primerna šolska slavnost. Č. g. katehet je govoril nastopni slavnostni govor:

Bilo je 2. decembra l. 1848. Glavno mesto moravske je obdajala temna noč. Mirno so počivali prebivalci staroslavnega Olomuca; nihče ni pričakoval enega največjih svetovnih dogodkov, ki se je imel izvršiti v nekaterih urah. Tuintam se sedaj prične živahno gibanje; ob drugi uri čez polnoč dobi vojaška posadka povelje, pripraviti se za parado. Komaj jame zjutraj solnce prve žarke pošiljati na starodavno mesto, pozvani so vsi člani cesarske hiše in najvišji dostojanstveniki v knezoškofijsko palačo. V tej palači je tedaj stoloval cesarski dvor. Zberó se nadvojvode in nadvojvodinje, generali in ministri. Začuden se poprašujejo: »Kaj pomeni to? Čemu so nas pozvali sem?« Ob osmih se odpro vrata, in člani cesarske rodbine in najvišji dostojanstveniki stopijo v prestolno dvorano. Nestrpno čakajo, kaj se ima zgoditi. Kmalu se odpro vrata iz cesarske sobane. Resno vstopi cesar Ferdinand in cesarica Marija Ana, potem cesarjev brat nadvojvoda Franc Karol in nadvojvodinja Zofija in slednjič osemnajstletni nadvojvoda Franc Jožef. Cesarjev prestol ostane prazen; cesar pa zasede pri prestolnih stopnicah pripravljen stol. Iz žepa potegne list ter prečita kratko ali neizmerno važno izjavo: »Tehtni razlogi so Nas dovedli do nepreklicnega sklepa, odložiti cesarsko krono, in sicer v prid Našemu dragemu nečaku, presvetlemu gospodu nadvojvodi Francu Jožefu, ker je Naš ljubljeni gospod brat, presvetli nadvojvoda Franc Karol, izjavil, da se odreče pravice do nasledstva.« Vsi navzoči ostrmé. Mladi cesar je pač čutil, kako neizmerno važen je ta dan zanj in za celo Avstrijo. Ta zavest ga tako prevzame, da poklekne pred preblagega strica Ferdinanda in ponižno prosi blagoslova. Visoke gospe glasno zaihte ob tem prizoru. Mladi cesar gre potem k svojim staršem, k nadvojvodi Francu Karolu in nadvojvodinji Zofiji, poklekne pred nju in zopet prosi blagoslova. Franc Jožef je bil cesar avstrijski. Vsa visoka gospoda se mu pokloni. Ob deveti uri gre na čelu sijajnega spremstva k

zbranemu vojaštvu. Prvikrat so tedaj zadoneli tisočeri pozdravi: »Slava Francu Jožefu I., cesarju avstrijskemu!«

To je bilo 2. decembra l. 1848. Takratni osemnajstletni cesar je današnji slavljeneec. Ubrano zvonenje iz zvonikov vseh avstrijskih cerkva je včeraj oznanovalo narodom širne Avstrije, da praznujemo danes petdesetletnico Njega Veličanstva. V božjih hramih se je danes zahvaljevalo ljudstvo v gorečih molitvah Gospodu nebes in zemlje, da je On vsemogočni varoval in čuval petdeset let lepi Avstriji viteškega cesarja Franca Jožefa I. Goreče so prošnje dobrih otrok za srečo svojih starišev, goreče so bile molitve zvestih prebivalcev širne Avstrije za predobrotnega vladarja cesarja Franca Jožefa I., ki po očetovsko skrbi za vse svoje podložnike.

Čim več dobrot pa je dobil otrok od svojega očeta, tem bolj mu je hvaležen, tem bolj mu je udan, tem bolj ga ljubi. In — ali naj se ne topi hvaležnosti srce nam Slovencem danes, ko obhajamo spominski dan petdesetletnega vladanja cesarja iz slavnega rodu Habsburžanov, katerim se imamo toliko zahvaliti? — Ali naj se ne topi srce hvaležnosti in naj ne pošilja vročih molitev k večnemu Bogu, ko obhajamo petdesetletnico slavnega vladanja našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I.?

Naj vam v spomin pokličem samo eno ali drugo dobroto, ki smo jo prejeli od slavnih vladarjev Habsburške rodovine!

Šeststo let je preteklo l. 1883., ko nas je božja Previdnost združila z veličastno habsburško Avstrijo. Nad šeststo let je Kranjska pod orlom avstrijskim. Habsburžani so branili našo rodno zemljo proti sovražnikom krščanskega imena, proti grozovitemu Turku. Vladarji habsburškega rodu so nam s sveto gorečnostjo ohranili sv. katoliško vero ob tistem žalostnem času, ko se je Lutrova zmota širila tudi po naših deželah. Friderik III. je l. 1461. ustanovil ljubljansko škofijo, Habsburžani so nam zidali cerkve, ustanavljali župnije in šole. Tudi to samostansko šolo, kjer danes praznujemo tako lep domoljuben praznik, tudi to šolo je dovolil odpreti Habsburžan — cesar Leopold I. Cesarica Eleonora sama je prosila, da so smele že tedaj sloveče učiteljice — redovnice uršulinke — precej po svojem dohodu v Ljubljano otvoriti javno šolo.

Habsburžanom se moramo Slovenci zahvaliti, da so nas rešili francoskega nasilstva v začetku tega stoletja. Skratka: Vse, kar smo in imamo, so nam dali in ohranili Habsburžani.

Ako je naše srce že radi tega razvneto hvaležnosti, ali ne bo veliko bolj zaradi dobrot, ki smo jih prejeli po milostni roki presvetlega cesarja Franca Jožefa I.?

Viharno in nemirno je bilo l. 1848. V Parizu ie bila vstaja, in od tam se je razširila skoraj po vsi Evropi. Lahki so se hoteli odtrgati od Avstrije, Ogrji so se uprli in zahtevali svojih pravic, na Dunaju so bili veliki nemiri in kmetje so terjali, da se odpravi tlaka in desetina. Težka je

bila naloga za mladega vladarja Franca Jožefa I., a bil je nad njim očiten božji blagoslov. Narodom je dal nove postave, pomiril je Dunajčane, zadušil vstajo na Ogerskem, sklenil mir z Lahy, ki jih je sloveči naš vojskovodja Radecki večkrat premagal.

Od tega časa je preteklo 50 let. Koliko slavnih del presvetlega vladarja so bile priča dežele šiirne Avstrije! Koliko dobrot so dobivali narodi prostrane države! Avstrija je sedaj mogočno cesarstvo in ima odločilen vpliv med drugimi državami. Mirno in varno se razvijajo narodi pod njenim varstvom. Brani in varuje jih dobro izurjena armada.

Poglavitni steber človeške družbe — kmečki stan — je bil l. 1848. oproščen tlake in desetine. Kmet je postal neodvisen in sam svoj gospod.

Podlaga vsaki državi je pravica. Prej so iskali naši očetje pravice pri grajščakih; ti so sodili svoje kmete, tlačane. Kako počasne in drage so bile te pravde! Pod presvetlim vladarjem Francem Jožefom I. smo dobili neodvisne, pravične, nepristanske in učene cesarske sodnike, ki sodijo v cesarjevem imenu. »Za vse enake pravice«, ta postava velja sedaj. Tudi najrevnejši človek dobi pri sodišču pravico.

Skoraj najbolj — rekel bi — je napredovalo šolstvo. Sedaj imajo v Avstriji tudi kmečki otroci priliko, v domačem jeziku naučiti se potrebnih vednosti za vsakdanje življenje. Pod vladarstvom cesarja Franca Jožefa I. so nastale raznovrstne nove šole, n. pr. realke in obrtne šole, ki prav zelo pospešujejo gnotne koristi ljudsta. Prav veselo so napredovale v tem času v Avstriji tudi razne redovne šole. Cesar Franc Jožef je njih napredek večkrat očitno pohvalil. Z zlatimi črkami so v zgodovini tukajšnjega samostana zlasti zapisani prelepi dnevi l. 1883., ko je o šeststoletnici habsburške vlade na Kranjskem preljubljeni oče narodov počastil s Svojim visokim obiskom tudi uršulinsko šolo. Z radostjo nas še sedaj napolnjujejo ljubeznive besede milega vladarja, s katerimi je tedaj — 14. junija 1883 — izrekel Svoje visoko priznanje tedanji č. gospé Materi, rekoč: »Veseli me, da je mladina v tako dobrih rokah«.

Očetovsko srce Njega Veličanstva ljubi vse svoje podložnike. Zato proslavlja današnjega slavljenca pesnik z lepimi besedami:

Država Tvoja je prostrana,
A večje Tvoje je srcé;
Za ljudstva vsa, ki v skrb Ti dana,
Občutke v njem gojiš gorké,
Kot oče vladaš nad rodóvi,
A ti so zvesti Ti sinovi!

(S. Gregorčič.)

Njega Veličanstvo pa ne ljubi samo svojih podložnikov, ampak v vsaki potrebi in sili jim tudi dejansko pomaga. Saj že skoraj ne bo kraja v ogromni in šiirni državi, da bi ne bil občutil ene ali druge dobrote iz visoke

cesarske roke. Tu dobivajo podporo cerkve, tam šole, tu po toči in povodnji ali požaru poškodovane dežele in mesta.

Pa kaj bi navajal zglede iz drugih dežel in drugih krajev. Spomnite se le 7. maja l. 1895., ko smo z drugimi ljubljanskimi šolami na Marije Terezije cesti pričakovali prihoda Njega Veličanstva kot tolažnika v nesrečnih dneh po potresu. Prvi se je ozrl presvetli vladar na tedaj razdrto mesto in mu poslal pomoči; isti dan pa je visoki vladar sam prišel med nas, tolažit nas in krepit v nesreči. Hodil je po mestu, pazno ogledoval škodo po hišah in cerkvah; tudi č. gospé Materi je zaradi škode v cerkvi in samostanu izrazil Svoje sočutje z zagotovilom izdatne pomoči. Presvetli vladar je šel pogledat, kako so krščanske gospe pripravile kuhinjo za silo in delile ljudem juhe in jedil, ker niso mogli doma kuhati. Velika nesreča je tedaj Nj. Veličanstvo do solz ganila; ta nepozabni prizor nam opisuje pesnik pojoč:

Naš skrbni oče mili car,
Visok, mogočen si vladar.
Deset rodov ti speva slavo,
Devetnajst kron ti diči glavo,
Devetnajst kron demantnih, zlatih,
In polnih biserov bogatih;
Najlepši biser, car naš vrli,
Nedavno smo v Ljubljani zrlí,
In ta, o car, solzé so tvoje,
Ki točiš jih za ljudstvo svoje.

(Anton Hribar.)

Da, kot angel ljubezni in tolažbe je stopal po ulicah nesrečnega mesta visoki car in njegovi sinovi in hčere so iz milega lica Nj. Veličanstva zajemali tolažbe in utehe.

Vaše srce je vneto hvaležnosti in ljubezni do presvetlega vladarja. Ta svoja iskrena čutila bi radi glasno izrazile; gotovo ste že želele biti med srečnimi dunajskimi učenkami, ki so letos 24. junija v svečanem sprevodu šle mimo Nj. Veličanstva in glasno pozdravljale premilega vladarja. Ali niti doma letos ne moremo napraviti vesele slavnosti. Tudi na današnji svečani dan ne smemo pozabiti, da smo ravnokar plakali ob smrti preljubljene cesarice Elizabete. Meseca oktobra ste darovale sv. obhajilo za dušni pokoj preblage vladarice. Tudi presvetli vladar je iskal tedaj tolažbe pri Jezusu v sv. zakramentu sv. Rešnjega Telesa. In današnji dan posveti naš viteški cesar s tem, da se — kakor poročajo časniki — udeleži sv. maše, pri kateri prejme sv. obhajilo. Kako morate ve bolj pokazati svojo udanost, hvaležnost in ljubezen Nj. Veličanstvu, kakor da pošiljate goreče prošnje za srečo in blagor Nj. Veličanstva pred prestol Onega, ki Ga danes prejme presvetli vladar v sv. obhajilu! Storile ste to že sedaj pri sv. maši. Po knezoškofjskem ukazu bode popoldne v vseh cerkvah izpostavljeno sv. Rešnje Telo,

da ljudstvo moli za premilega vladarja. Zberite se tudi ve pred Zveličarjem in prisrčno prosite, da prisodi vzvišenemu slavljenču na avstrijskem cesarskem prestolu še dolg večer življenja, pa tudi, da bi Mu ta večer življenja sijalo solnce miru in neskaljene sreče!

Krepko in navdušeno so zapele učenke po govoru prvo kitico cesarske pesmi. V spominek na prelepo slavnost so prejele J. Dimnikov »Zlati jubilej preljubega cesarja Franca Jožefa I.«

Po slavnosti so se razdelili 37 ubožnim učenkam vnanje šole topli zimski čevlji — dar slavnega občinskega sveta Ljubljanskega z naročilom, naj obdarovanke še posebno goreče molijo za blagor Njega Veličanstva.

Vse večje učenke so prejele v onem tednu, ko se je obhajala slavnost, sv. zakramente ter darovale nedolžno Jagnje Božje Vsemogočnemu za ljubljene vladarja. Na slavnostni dan pa so se zbrale popoldne v uršulinski cerkvi pred izpostavljenim presvetim Rešnjim Telesom ter so skupno molile za srečo Njega Veličanstva in za blaginjo vzvišene cesarske hiše. Glasno je donela po cerkvi pri litanijah prošnja Vsemogočnemu: »Da našega cesarja varuješ! — Prosimo, te usliši nas!«

Tako je uršulinska šola v hvaležni udanosti prav srčno proslavljala redki dogodek petdesetletnice Franca Jožefa I., ki Ga Vsemogočni podpiraj in blagoslavljal!

Vrta gospodinja.

Spisala ravnateljica M. L.

B. Kaj mora znati vrta gospodinja?

1. O stanovanju.

V prvem oddelku smo govorili o svojstvih, katerih si mora pridobiti vsaka deklica, da bo kdaj vrta in dobra gospodinja. Ni pa še dovolj, da je gospodinja le pridna, redoljubna i. t. d.: biti mora tudi vešča v vseh gospodinjskih stvareh. Gospodinja, ki ve v vsaki reči pravi glas, dela mirno in samosvestno, se obvaruje marsikaterih nevarnosti, pa uspeh ima. Nevednost pa še ni koristila nikomur. Berite torej, drage deklice, pozorno tudi nastopne vrstice, ker se boste naučile iz njih marsikaj koristnega! — Začnimo s stanovanjem!

„Doma“ smo gotovo najrajši. Saj doma prebijemo najlepše ure življenja, če smo daleč od njega, največ spominov nas veže na dom. Na tujem nam je vseč le tedaj, če smo „kakor doma“. Domače ognjišče, domača hiša je za nas nedvomno najvažnejši prostorček na širnem svetu, zato si ga tudi uravnajmo kolikor mogoče povoljno. Posebno mora torej gospodinja skrbeti za stanovanje, da je uredi kolikor moč lepo, složno in pred vsem zdravju ugodno. Zdravje je najdražja stvar za človeka. Če imaš vsega obilno, pa zdravja nimaš — kaj ti pomagajo vsi zakladi? V bolezni jih ne moreš uživati!

Stanovanje mora imeti zdravo lego; biti mora suho, prostorno; imeti mora dovolj zraka in svetlobe.

Najboljšo in kaj zdravo lego ima hiša, ki je zidana na nekoliko vzvišenem zemljišču, v katerem ni gnjijočih rastlinskih in živalskih ostankov; dobro je, če je obrnjena na jug, od severne strani pa jo gosto drevje ali griček brani mrzlih vetrov. Gnjijoče snovi so pa zlasti v močvirnem zemljišču in po kalužah; iz njih se razvijajo razni škodljivi plini, ki kvarijo zdravje človeku. Nepokrita gnojišča blizu hiše tudi kvarijo zrak in so torej škodljiva.

Stanovanje mora biti suho. V novo hišo preseliti se, ko je še le dodelana, je jako nezdravo. Hiša se mora leto in dan sušiti, da izgine vsa mokrota iz nje.

Mokrotna stanovanja so zelo nevarna človeškemu zdravju. V takem stanovanju se rade razvijajo plesni, to je, majhne gljivice, ki se potem širijo po zraku. Ko sopemo, nam dospejo v pljuča ter lahko povzročijo marsikako bolezen. Pa tudi zrak se v mokrotnem stanovanju ne menjava tako redno, kakor v suhem. Svež zrak namreč neprestano dohaja v stanovanje ne le skozi razpokline pri oknih in durih, temveč tudi skozi luknjice v zidu, zlasti

v hišah, ki so zidane z opeko. V vlažnih stanovanjih pa mokrota polni in maši te luknjice, in zrak ne more prodirati v sobo. Slab zrak in pa mokrotnost je vir premnogih bolezni. Najbolj navadna je prehlajenje. Vlažno zidovje je vedno mrzlejšo od suhega. Ljudje v takem stanovanju se redko kdaj znebó nahoda; rada jih boli glava in trga po udih; dobe kašelj, brumorke, bledico; vnamejo se jim oči; pa še mnogovrstne druge bolezni imajo zalego v mokrotnem stanovanju.

Stanovanje se napolni z vlago, če sušimo v njem moko perilo, če pustimo dalje časa v njem izpuhtevati kako tekočino, če gojimo v sobi preveč rastlin, ki potrebujejo veliko moče, ali pa, če se prepogosto in nespretno izmivajo tla in druge reči, če se preveč poliva voda i. t. d.

Kdor ne more premeniti stanovanja, ali si postaviti nove hiše ter je prisiljen prebivati v vlažni hiši, naj skuša vsaj, kolikor le more, pregnati mokroto.

Suhota v stanovanju se pospešuje na razne načine: Dvojna okna ob vlažnem vremenu mnogo zadržujejo zunajno vlago; ob suhem vremenu pa, bodi po zimi ali po leti, pridno prevetrovanje najbolj suši sobe. Toplota tudi odganja mokrotnost, toda prav izdatno le, ako se v zakurjeni sobi ob enem okna odpro; ali pa, ako se v vlažnih sobah postavi peč, ki se od znotraj kuri. To velja še posebno za pritlična stanovanja, kjer se ob dolgem deževju in dolgo ležečem snegu napravlja mnogo mokrote. Kadar gori v taki peči, odhaja vlažni zrak skozi vratca v dimnik in soba se osuši.

V posebnih slučajih, zlasti za sušenje manjših prostorov, n. pr. v omari, skrinji i. t. d. se rabijo tudi lahko nekatere kemikalije, kakor: žveplena kislina, ki jako rada vsprejemlje vlago, klorkalij i. dr.

Mokrotno stanovanje pa ni le kvarno zdravju, temveč tudi pohištvu, obleki, perilu, jestvinam. Plesen in trohnoba se zlasti rada vseli v pod, ter ga kmalu razdene. Male glivice, ki poganjajo iz pōda, se dajo nekoliko pregnati s petrolejem, ali če se pod večkrat namoči z vodo, ki je v njej razmočeno nekoliko železne galice (železnega vitrijola), tudi karbolova kislina jih odganja.

Stanovanje mora imeti dovolj svetlobe. Brez svetlobe ni pravega zdravja. Solnce je luč, ki vse oživlja. Cvetice ne morejo cveteti, če pogrešajo solnčnih žarkov, živali so klaverne brez njih. Rudarji, jetniki, ki pridejo le redko na beli dan, pa ljudje, ki prebivajo v mračnih sobah, so bledi, slabi in bolehní. Pravijo, da pridejo pogrebci trikrat pogosteje pred hišo, obrnjeno na osov, nego v hišo, ki je obrnjena proti solncu. — V Ameriki je v najnovejšem času neki zdravnik dal napraviti bolnišnico s stekleno streho, da solnce ves božji dan sije na bolnike, kar neki jako pospešuje njih ozdravljenje. Nekoč sem tudi brala, da je v bernski okolici na Švicarskem v nekem tesnem klancu med visokim pečevjem vas, kamor solnce dohaja le za kake pol ure na dan. Ljudje te vasi so baje izvečine slabotni, bebasti in slaboumni.

Najsvetlejše so sobe, če je hiša obrnjena s sprednjo stranjo (s pročeljem) na jug, in ima pred seboj široko ulico.

Sobe morajo biti prostorne, z visokimi okni in zračne; po zimi naj se le zmerno ogrevajo. Prevelika toplota omehkuži človeka, da le še huje čuti neugodnosti mrzle zime in se toliko laglje prehladi. Tudi ima presušen zrak slabe nasledke za pluća, in prevelika razlika med vročino v sobi in mrazom od zunaj je mnogokrat vzrok, da se prehladimo. Toplota po

sobah, zlasti po spalnicah, bodi kolikor mogoče, vedno enaka ter ne presegaj 15° R. — Prevelika vročina kmalo odjenja, če postaviš na peč posodo z vodo. Voda izhlapeva ter jemlje vročino, ob enem pa še napoji suhi zrak s potrebno vlažnostjo.

Stanovanje mora imeti dovolj svežega zraka. Zrak se kvari z dihanjem. Izsopevamo namreč ogljikovo kislino; le-te je pač vedno nekaj v zraku, a silno malo, (v zdravem zraku na 10.000 delov le 4 deli ogljikove kisline). Ako se je pa več nabere, je škodljiva vselej, prav čista je smrtni strup za pljuča. Ta kislina se nabira, kjer ljudje dihaajo, kjer gori, ali kjer se kisajo tekočine. Ako v zaprti sobi prebiva ali spi več ljudi, ali gori več luči, se napravi obilno te kisline in zrak se spridi. Kjer je v velikih prostornih sobah malo ljudi, ni tako huda, a v majhnih prostorih se s sopenjem in ognjem v kratkem času zdravi zrak popolnoma spridi.

Se na neki drug prav tako nevaren in škodljiv plin naj opozorim! Kjer se kaj pari, kjer se reči smodijo ali tlé, ne da bi gorele s plamenom, nareja se ogljikov okis. Napravljja se tudi s tlečo žerjavico v preveč zakurjeni peči, ali če v zatohlih prostorih ne more zadostno goreti. Prav nevarna je torej navada tistih ljudi, ki po zimi zvečer prinašajo lonec z žrjavico v spalnico, da si jo ogrejejo. Mnogokrat si je že primerilo, da je tak nesrečnež zaspal, pa se nikoli več izbudil ni, ker ga je ogljikov plin zadušil.

Po kmetih vidimo časih po revnih hišah razne opresnine kakor repo, krompir, kisló zelje, pa tudi kokoši in še nečednejše živali v sobi, kjer ljudje sami prebivajo. Tako stanovanje je nečedno in nedostojno za človeka, pa tudi nezdravo. Ljudje bolehaajo in ne vedo, da si gojé razne bolezni sami.

Da je zrak po sobah vedno čist in svež, treba je po zimi in po leti, zjutraj, opoldne po obedu in proti večeru odpreti okna in vrata, da se soba dobro prevetri, ves sprijen zrak izžene in da svež zrak vanjo pride. Poleti naj bo nekaj oken vedno odprtih, pa ne tako, da bi nastajal prepih. Okna se morajo odpirati zlasti tam, kjer je več časa veliko ljudi.

Nekatere gospodinje čistijo sprijen zrak v sobi s kajenjem, pa ne dosežejo vselej zaželjenega uspeha. Razne dišave, ki se rabijo v to, ne odpravijo slabega zraka, marveč ga le nekako zakrijejo, kakor zakrije n. pr. sladkor grenkobo, — torej nič ne pomagajo pljučam in zdravju. Priporočljive so za kajenje le take snovi, katere uničujejo škodljive zračne primesi v sobi. Priporoča se marsikaj, n. pr. hud jesih (kis), ako ga vliješ nekoliko kapelj na razbeljeno železo. Dobra je tudi surova kava, ako se stolče v prah in vspe na žrjavico; brinjeve jagode in brinjeve vejice so tudi dobro kadilo. Nikjer pa menda ni pretiravanje tako neprijetno, pa tudi škodljivo, kakor tukaj Nprozorna megla, s katero nevešča kadilka napolni sobo, je še škodljivejša nego poprejšnji zrak. Neškodljivo in, če se v pravi meri rabi, tudi koristno je kajenje s kisom, suho brinjevo vejico ali korenino, ali s suhinji jabolčnimi olupki. Vendar čiščenje zraka s kajenjem bodi le izjema za posebne slučaje, pravilno se čisti zrak s pametnim prevetrovanjem in s pečmi, ki se od znotraj kurijo. V tako peč odhaja slab zrak, svež pa dohaja skozi majhne luknjice ob oknih in vratih ter skozi zid, kakor smo že rekli.

V novejših poslopih skrbje za prevetrovanje tudi z ventilacijo. Kjer se pa za ventilacijo ni skrbelo ob zidanju, tam se da napraviti ta tudi v oknih. Zgornji del okna se da narediti tako, da se ne odpira na desno in levo, ampak navzgor. Tečaji so na spodnjem delu okvirja tako, da se

zgornje okno vodoravno vrti na njih; na zgornjem delu okvirja pa je pritrjena dvojna vrstica; če potegneš prvo, se ti zgornji del okna odpre, če potegneš drugo, se ti zopet zapre. Taka okna so tembolj uporabna, ker pri njih ne nastaja preprih; še preprosteje se napravi toliko potrebna ventilacija, ako daš zgornjo šipo v oknu razrezati na ozke proge, katere se vstavijo poševno zopet v okvir nekako tako, kakor so deščice na oknicah (polknihi), kadar so zaprta, zato da se more zrak, dohajaje v sobo, obrniti najprej proti stropu in potem še le prihajati nižje v sobo. Steklene proge se vlagajo v okvir tudi vodoravno in sicer vrtljivo, da jih je moč odpirati in zapirati, a se jako rade potarejo. Bolje je torej vložiti jih poševno. Če ne maramo, da bi zrak neprestano dohajal v sobo, dajmo pa v okvir udeleti šipo, ki se dá pomakniti čez ventilacijo in nazaj z vrvico, kakor zagrinjala pri oknih; tako lahko spuščamo zrak v sobo, kadar nam drago.

Stanovanje mora biti tudi čisto. Biti mora torej brez prahu, dima, smeti, pajčevin, pa tudi brez nečednih živalic in druge nesnažnosti. Prah je zdravju jako škodljiv; ob dihanju nam prihaja z zrakom v pljuča ter se vlega nanje. Ljudje, ki živijo mnogo v čistem gorskem ali planinskem zraku brez prahu, imajo pljuča bledordeča, a kakšna ima pa n. pr. kovač, ki vsopje toliko ogljene pare, prahu in dima? — Ako je prah oster in bodeč, kakor n. pr. v tovarnah, kjer brusijo steklo, pri klesarjih i. t. d., zasadi se prah v pljuča, napravi otekline in človek začne bolehati.

Prah ne plega le po tleh in na pohišno opremo, prijema se tudi sten, a najbolj preprog in zagrinjal. Preproge so narejene iz organskih snovij, iz volne, bombaža in raznih drugih rastlinskih vlaken; zato tudi rade vzprejemajo nevidno majhne nesnažne delke, ki plavajo po zraku in se polagoma kemično izpreminjajo. Kolikorkrat stopimo na preprogo, zlasti na zastarelo, vselej se vzdigne nekaj prahu in z njim nezdravih snovij, katerih so se navzele. Preproge in zagrinjala se morajo pogosto in skrbno iztepati prahu.

V prahu se zaredi tudi največ nadležnega mrčesa, zato je pridno odpravljanje in izbrisavanje prahu, sploh snaga, najboljši pripomoček proti zalegi nadležnih živalic.

2. Kako je urediti stanovanje.

Iz vsega, kar smo rekli doslej o stanovanju, je lahko razvidno, na kaj se je v prvi vrsti treba ozirati zlasti po mestih, če si izbiramo novo stanovanje. Kdor gleda le na to, da dobi najceneje stanovanje, bodi sicer kakršno že, brez ozira na zdravstvene razmere, izdal bo toliko več za zdravlja, pa še drugih nepovoljnosti bo imel dovolj. Kadar torej iščeš novega stanovanja, se oziraj najprej na to, da bodo sobe svetle, prostorne in zračne. To je neobhodno potrebno.

Če je novo stanovanje dobro, je za gospodinjo poglavitna skrb, da sobe prav porazdeli in uredi. Tukaj pokaže gospodinja vso razumnost in — okus.

Nekatere gospodinje odločijo najprostornejšo in najlepšo sobo za vsprejemanje tujcev, za spalnice pa najmanjše, ki se ne dajo dobro prevetrovati, ali pa porabijo za spalnice celo pregrade in zakote brez oken (alkovne). Narobe svet! — V takih temnicah prebijejo mnogi malone polovico svojega življenja, pač ni čuda, če bolelah in prerano umirajo. — Glavobol, nervoznost, vročinska bolezen i. dr. so najpogostejše posledice slabega, sprijenega zraka v spalnicah.

Pametna gospodinja ravna drugače: spalnica mora biti najprostornejša. Da je v nji vedno dovolj čistega zraka, prevetruje jo po večkrat na dan, kar je pač najlažje v spalnici, ki ima okna navzkriž. Velike spalnice in sobane imajo izvečine tudi ventilacijo.

Postelje ni dobro zagrinjati z zagrinjali ali pa s takozvanim „nebo“, ker slab izsopljen zrak zastaje okoli postelje in odvrča sveži zrak. Postelja naj ne stoji po zimi preblizo peči, ali pa preblizo okna, tudi ne sme biti obrnjena proti oknu, da nam vzbudivšim se svetloba ne kvari oči. Zagrinjala na oknih so najboljša iz bombaževine sivkaste ali višnjevkaste barve in ne pretemna, zelena barva ima pogosto škodljive snovi v sebi, zlasti arzenik, zato je ni priporočati. — Zagrinjala iz volnene tkanine niso ugodna, ker vsprejemajo vase preveč prahu.

Opravljenе naj bodo spalnice preprosto. Nekaj čednih sv. podob na steni, omara za stvari, ki jih rabimo ob umivanju, in druga najpotrebnejša oprava: to je vse, kar sme biti v spalnici. Ako je prenatlačena z vsakovrstnim pohištvom, ima zrak premalo prostora.

Soba, v kateri prebivamo podnevi, mora biti primerno velika, svetla in zračna. Najugodnejša je, če ima okna na zahod, ker je popoldne najdalje časa svetla in poleti najhladnejša. Urejena naj bo preprosto in okusno. Najlepši ukras ji je snažnost in red, nekaj lepih, pomenljivih podob na steni, pa kakšna cvetica na oknu. Skrbno gojene cvetice delajo prijeten utis na človeka ter kažejo nežen čut gospodinje in domačih hčera. Katera nepokvarjena deklica pač nima rada nageljnov ali pa rožmarina na oknu? — Vendar pa močno dišeče cvetice manj ugajajo za sobe, zlasti za spalnice, ker od močne vonjave rada glava boli.

Ako je za obednico odločena posebna soba, bodi ta primerno opravljena. Hrana tekne le tedaj zares, če jo uživamo z veselim srcem, z vedrim duhom! — Zato bodi obednica svetla. V polmračni sobi ni pravega veselja. Zagrinjala na oknih, stene, oprava, vse bodi svetle barve. Svetloba, pisane cvetke, tičeje petje — vse to prijetno vpliva na človeka, mu vedri duha in pospešuje tek pri jedi.

Soba za vsprejemanje gostov je lahko tudi na osojni strani, da le nima uhoda skozi kuhinjo ali spalnico. Sploh pa odloči sobo za vsprejemanje gostov le, ako jo zares lahko pogrešaš, saj, če so sobe stanovančnice vedno v lepem redu, se ti ni sramovati, naj pride vanje kdorkoli.

Urejevanje sob kaže zlasti okus gospodinje in njen čut za lepoto. Ni soba že res lepo vrejena in prijetna, ako stoji v nji mnogo lepe in dragocene oprave, ampak le tedaj, če so vse stvari: pohištvo, zagrinjala, preproge i. t. d. po obliki in barvi v lepem soglasju med seboj in z barvo na steni. Pohištvo mora biti lepo in prikladno razstavljeno in primerno prostoru, za katerega je odločeno.

3. Kako treba čistiti stanovanje.

Imeniten del vsakdanjih gospodinjskih skrbi je čiščenje stanovanja. Čistota in red, smo rekli, sta neločljiva. Če tudi ne opravlja snaženja gospodinja sama, vendar njene roke, njene besede je treba povsod. Kar sama dobro razume, vé zahtevati tudi od poslov. Zato se morajo deklice zarana uriti v pospravljanju sob, v snaženju i. t. d., da bodo kdaj kaj znale.

Največ posla daje vsak dan pospravljanje sob, posebno spalnic. Ako so te vedno lepo urejene in snažne, kažejo pravo vrlost, gospodinje. Če je soba vsprejemnica krasno urejena, če je tam vse lepo, spalnice pa so zanemarjene — je vrlost gospodinje le navidezna! — Zjutraj se začne pospravljanje koj, ko je družina vstala. Najprej se očiste in pospravijo stvari, ki se rabijo ob umivanju, potem se odpro okna in prevetri vsa posteljnina. Ta se izloži na stole, prerahlja in pusti, da se dobro prezrači. Prevetrjuje se pol ure ali tudi celo uro, po okoliščinah še več časa. Ako je pa megleno ali deževno in vlažno vreme, se ne odpirajo okna, dokler je posteljnina po stolah, da se ne navzame preveč mokrotnosti. Polagaje posteljnino nazaj v posteljo, naj se dobro pretrese in rahlo zloži in odeja gladko zatakne. Na to se pomete soba, preproge (če se rabijo), se izpraše zunaj na dvorišču, potem se obriše prah in postavi vsaka stvar na svoje mesto.

Ravno tako skrbno mora biti pospravljena in snažna soba, kjer prebivamo podnevi. Vrla gospodinja gleda strogo na to, da so sobe vsako jutro dobro in čisto pometene, pa tudi čez dan, ako se znova nasmeté. Miza, stoli, omare in vsa druga oprava naj se zbrise z mehko in čisto cunjjo. kolikorkrat se je naprašilo. Izpod omare in drugih težjih stvari v sobi, katerih ni lahko premikati, naj se izmete prah z omelom, ravno tako s podob, ki vise previsoko. Tudi s sten naj se omete prah vsaj enkrat na mesec, okna se obrišejo zjutraj s čisto in suho cunjjo, vsak mesec pa izmijejo z vodo.

Rjuhe, preobleke blazin se menjavajo vsak teden ali vsaj 14 dni, slama iz slamnice vsako leto. Pernice in blazine se morajo poleti, ko se v spanju potimo, vsaj enkrat na teden dobro na solncu presušiti; suhe se potem krepko pretepó z vitko šibo, da se zgrujeno perje zopet razpusti in zrahlja. Pernice, ki se dolgo časa niso rabile, ali pa če smo jih rabili za bolnike, se morajo do dobra prečistiti, ker se je perje sprijelo v grude. Perje se čisti tako-le: Iz blazine se vse v veliko posodo, v škaf, še bolje v čeber za perilo ter se zalije z milnico in po večkrat krepko premeša; potem ostane perje nekoliko časa v milnici; naposled se pa izžmie in raztegne po rjuhi, da se posuši. Suho perje deni v vrečo ter krepko prešibaj, pa bo znova prožno in mehko.

Pod se mora večkrat izniti. Po navadnih hišah imamo izvečine pod iz mehkega lesa, ki je tudi v premožnejših hišah prikladnejši za tiste hišne dele, koder se mnogo hodi, n. pr. v veži, v družinski sobi i. dr., ker se da dobro izmivati z lugom. Tu in tam izmivajo pod z lugom in peskom, ter ga potem izplakujejo z vodo. To delo gre pač precej hitro od rok, pa je slabo za pod, ker se ob tem močno zbrusi in prepočasi osuši, kar je vsekdar zlasti pa pozimi kaj neugodno in zdravju škodljivo. Bolje je izmivati pod z ostro slamnato ščetjo in z lugom ali milom ter sproti izbrisavati ga, da se hitreje osuši.

Ker je pa pogosto izmivanje podov v obče zamudno in težko delo in tudi pod ne vstraje tako dolgo, napravljajo si zlasti po mestih rajše povoščene ali lošene (lakirane) póde, v nekaterih krajih pa jih le napojé z lanenim oljem, kar je prav dobro, ker je pód vsled tega mnogo trpežnejši, a nekaterim ni všeč, ker s časom zatemni. Za spalnice bolj ugaja lakiran pod, ker se na njem ne pozna toliko, če se je ob umivanju polilo kaj vode, na voščenenem podu pa pušča lise. Madeži ali lise se morajo koj odpraviti iz poda. Mastne lise se dajo odpraviti, dokler so nove, z vročo vodo in

milom; zastarele se pa že težje odpravljajo. Terpentinsko olje izvleče masčobo na vrh, da se da z nožem odstrgati in potem z vročo vodo izmiti, a časih je treba to po večkrat ponavljati, predno je lisa popolnoma prešla. Čista ilovica, namočena v hudem jesihu, tudi vsrka vase masčobo, če masno liso nadrgnemo ž njo ter jo pustimo en ali dva dni, potem se izmije in če treba, še enkrat nadrgne.

Velika preglavica so gospodinji tudi lise od črnila ali druge tinte. Vijoličasta tinta pa tudi anilinova se odpravi najlažje s spiritom, navadna črna pa s ščavno šoljo (Kleesalz) ali z limoninim sokom, ali kjer ni tega pri roki, tudi z močnim jesihom in kuhinjsko soljo.

4. Kuhinja.

Jako važen del stanovanja je kuhinja. V njej se pripravljajo dan na dan razna jedila, katera nam imajo dovajati novih telesnih moči, da si ohranimo življenje in moremo opravljati vsakdanje dolžnosti.

Kuhinja mora biti svetla in prostorna, nad vse pa snažna in lepo urejena. Lepa, čista kuhinja je dika in ponos vrlje gospodinje!

Kakor v sobah, mora tudi v kuhinji imeti vsaka stvar določeno mesto. Kuhinjska posoda bodi razvrščena kolikor se dá najlepše, pa svetiti se mora, kakor da je nova. Police, klopi, deska za mlince in rezance (nudeljne), valjar, leseni škafje, leseni krožniki in vse nebarvane stvari naj bodo bele, kakor da se nikdar ne rabijo. Železno ognjišče bodi vedno svetlo, pod ali tlak čist in pometen.

Res je, da je z vednim čiščenjem mnogo posla, a zdravje in dostojnost odločno zahtevata snažnost v kuhinji in to ne manj kakor v drugih prostorih. — Da se ne nabere preveč pomivanja po obedu, pomivaj in spravlaj posodo sproti, ko je ne rabiš več. Mizo in tla v kuhinji je lažje ohraniti čiste, kakor pa vedno izmivati jih; bodi le previdna in ne sukaj se prehitro, da ne boš preveč polivala. Lijak je v kuhinji neobhodno potreben, da se vsa nesnažna voda lahko sproti odpravlja.

Velika dobrota za gospodinjjo v kuhinji je dandanes železno ognjišče in to ne le z ozirom na snažnost, nego tudi gledé na druge preimnitne vrline njegove. Poprej se je zlasti na kmetih skoraj povsod kuhalo v veliki družinski peči, v nekaterih krajih se še sedaj! Vendar se skoraj ne more opravičevati zanikrnost, ako v boljših hišah ne nahajaš ognjišča. Tu in tam so imeli pač ognjišče že davno, toda ognjišča prejšnjih časov bi bila pač zaslužila ime „potratljivo ognjišče“, ker se je kurilo le vrh njih ter potratilo premnogo toplote, katere je skoraj 99% zbežalo brez prida v dimnik. Tudi snaga poleg takega ognjišča ni bila lahka reč, ker je moral dimnik biti izpeljan naravnost iz kuhinje. Kako črna in sajasta je bila taka kuhinja! — Iz tega dvojnega ozira, radi snage in varénosti, je razvidno, kolika pridobitev za hišo je železno ognjišče, ako je prav narejeno. Dobro narejeno železno ognjišče prihrani gospodinji mnogo goriva, pa tudi dela in sitnosti. — Ker se ne kuri železno ognjišče na površju, kamor se postavljajo lonci, ampak pod železnim pokrovom v zaprtem prostoru — uporabi se malone vsa toplota ter odhaja še le potem po ceveh v dimnik, kuhinja pa ostane čista in neokajena. — Paziti je le, da kurišče ni pregloboko, če ne ne more vroči plamen dovoljno švigati ob pokrovu in razgrevati posode, ki je razstavljena na pokrovu ali pa vložena v njegove volline. Da se toplota ne

gubi brez koristi, ima železno ognjišče, zlasti za večje družine, več oddelkov, da se vročina prevaja iz prvega oddelka v drugega in od tod še v tretjega, predno odhaja v dimnik. Ker je v prvem oddelku največja vročina, se kuhajo ali pečejo v tem oddelku tista jedila, za katere je treba večje vročine, drugi in tretji oddelek pa je za take stvari, katerim zadostuje nekoliko manj toplote.

Železno ognjišče je res „varčno ognjišče“, pa poleg njega mora tudi kuharica varčna biti! Veliko potrate s kuhinjsko toploto dela nevešča kuharica posebno vsled tega, ker ne pozna fizikalnih zakonov, ter misli, da se dá kuhanje s preobilno vročino kaj prisiliti ali pospešiti. Vrela voda — krop, ima vedno enako toploto, ako je v odprti posodi, je ne razgreješ nad 100° C, kuri kolikor hočeš! — Kadar je voda ali druga tekočina zavrela, je vsako višje razgrevanje nepotrebno, prilagaj na ogenj le toliko, da ne preneha vreti. Le v dobro zaprti posodi se da krop razgreti nad 100° C.

Za majhno kuho, ki ne potrebuje obile in dolgotrajne gorkote, so semtertje v navadi tudi majhne pečice, katere se kurijo s petrolejem. V hišah, kjer rabijo plinovo svečavo, se da v ta namen dobro in ne predrago uporabiti plinova toplota. V Ameriki porabljajo dandanes že tudi električno toploto za kuhanje, kar je morebiti najsnažnejša in najsložnejša kurjava.

Potrebno orodje v kuhinji je: polica za posodo, omara, miza, stol, klop za škafe, sito, sekira, kladvo, kuhinjske klešče, lopar, lonci, ponve in druga kuhinjska posoda.

Najbolj zdrava in neškodljiva kuhinjska posoda je posoda iz čistega porcelana, iz nebarvanega lesa, iz stekla in iz dragih kovin. Posoda iz navadnih kovin, bakrena, cinkova, kositerna ali tudi iz pločevine (pléha) je že mnogokrat povzročila marsikatero bolezen ali celo smrt, ker le prevečkrat se nahajajo v njih svinčene spojine. Navzlic temu je vendar kuhinjska posoda najnavadnejša iz imenovanih navadnih kovin. Prevažno je torej za vsako gospodinjo, da vé, kako naj rabi tako posodo, brez škode za zdravje.

Kuhinjska posoda je izvečine znotraj pološčena. Lošču ali glazuri pa je pogosto primešanega nekoliko svinca. Če ni ves svinec kemično spojen, je taka glazura prav lahko otrovna, zato bodi gospodinja previdna ob rabi nove posode. Da se prepričaš, ali je posoda loščena s svincem ali ne, poskusi to-le: Novo posodo nalij s hudim jesihom, kateremu prilij nekoliko vode, potem jo postavi k ognju, da zavre in se kuha nad eno uro. — Ko se ohladi jesih, prilij muneleko vodikovo-žveplene vode, ki se dobiva v lekarni. Ako jesih zarjavi ali celo začrni, je znamenje, da je v glazuri preobilni svinec, inace bi jesih ne izpremenil barve.

Bakrena posoda je zdravju mnogokrat prav nevarna. Baker se namreč kaj rad spoji s kislinami v zeleno snóv, ki je imenujemo „zeleni volk“. Ta zelenica je hud strup. Če pride med jedila, dobimo od njih glavobol, bljuvanje, bolečine v želodcu, mrzlico i. t. d. Marsikdo se je že otroval z jedjo, v katero se je primešal zeleni volk. Zategadel naj se bakrena posoda nikdar ne rabi za kuhanje, ako ni prav dobro pocinjena. Kisline naj se sploh ne pripravljajo v bakrenih posodah, tudi tolšče naj se ne devljejo za več časa vanje. Bakreni škafe in kotli za ogrevanje vode in za pranje niso škodljivi. — Prav tako neugodna je posoda iz medí (mesinga), ker še manj drži glazuro kakor bakrena posoda, torej ni uporabna. Možnar in tolkač iz medí se morata vselej dobro izčistiti in sicer precej, ko se nehata rabiti, da ju ne prevleče zeleni volk.

Kositerna posoda je neškodljiva, ako je iz samo čistega kositra. Časih pa je primešan tudi svinec, seveda na škodo našemu zdravju. Svinec je med vsemi kovinami najhujši otrov. Vse njegove spojine so otrovne.

Najpripravnejše je še železo. Zato imamo dandanes tudi po največ železno kuhinjsko posodo, naj je že ta iz pločevine ali pa iz litega železa. Tudi posoda iz mehkega železa je uporabna, samo da nektera jedila, če jih kuhaš v taki posodi, dobe temno barvo in neprijeten, trpek okus, ki pa zdravju ne škoduje, le jedila niso lepa. Zakaj počrni jedila v neloščeni posodi iz mehkega železa, je vzrok le-ta: Mnogo rastlinskih snovi ima v sebi čreslovino ali tanin; ta raztopi nekoliko železa ter se kemično spoji z njim v črnkasto oborino. Od tod črna barva. To opazuješ lahko tudi na nožu, s kojim si lupila in rezala jabolka; če ga pustiš in ne obrišeš, prevleče ga črnkasta ali modrikasta barva iz gori navedenega vzroka.

Da jedila ne počrni v posodi iz mehkega železa, žgi večkrat v nji kavo; ta prevleče posodo od znotraj s tenko lahko kožico, ki brani, da se tanin ne spoji z železom.

Navadno je pa loščena tudi posoda iz pločevine, iz mehkega ali iz litega železa, pa kakor smo že rekli, paziti je, da ni svinca vmes. Če je lošč bled in modrikast in ti počrni prst, podrgnivši z njim po lošču, je to znak, da je svinec primešan glazuri. — Da odvrneš torej vsako nevarnost zastran otrovne glazure, zapomni si to-le: Vsako novo posodo, predno jo rabiš, izmij krepko z drobnim peskom (sip), pepelom in vodo, potem jo naliž z vodo, v katero vspeš nekoliko kuhinjske soli in prideneš še nekoliko jakega kisa. To kuhaj v posodi dobro uro; nato se posoda še enkrat čvrsto izmije, potem se ni bati, da bi prišle v jed svinčene snovi. To velja za vsakršne posode, katere so loščene, tudi za navadno lončarsko robo, ker tudi to pogosto loščijo s svincom.

Najboljša in najlepša je posoda iz porcelana in iz stekla. Dober porcelan je lepo bel, prosojen in jasno zveni. Porcelan so poznali Kitajci že zdavnaj; v Evropi pa ga je iznašel kemik Böttcher l. 1708. Saski knez Joahim mu je zapovedal, naj poskuša tako dolgo, da bo iznašel, kako se dela zlato. Böttcher je poskušal in poskušal, pa zlata le ni naredil, pač pa je naposled dobil lepo belo snov, porcelan, iz katere delajo dandanes toliko različne posode po tovarnah.

Navadna lončarska posoda mora biti vrlo dobro zgana in imeti jasen zvok. Da je trpežnejša, se veže po navadi z železno žico.

Lesena posoda je zdravju neškodljiva, samo čistiti se mora pogosto.

Kakšna bodi kuhinjska posoda.

Čedna kuhinja in blesteča kuhinjska posoda je ponos vrle gospodinje. Pa tudi v zdravstvenem oziru je čistota neobhodno potrebna v kuhinji. — Lonce, sklede, krožnike in drugo posodo še le takrat pomivati, ko se ima z nova rabiti, ni le zanikrno in grajevredno, temveč tudi nezdravo. Nesnažna in slabo pomita posoda je bila že premnogokrat povod hudim boleznim ali celo smrti. Iz jedilnih ostankov, držečih se nepomite posode, tvorijo se s časom kisline in gnjiloba, ki se je navzame tudi posoda ter pokvari ona jedila, ki se poslej kuhajo v nji. Iz teh in drugih razlogov bodi gospodinja vedno prva skrb, da posodo takoj pomije in očisti, ko je ne rabi več. — Mnogo truda si prihrani spretna gospodinja s tem, da posodo koj, ko jo

izprazni, nalije s kropom ali vsaj z gorko vodo, da se ostanki ne prisušé in se posoda laglje pomije.

Jedilni ostanki se s pomijami porabijo za živino; zato se posoda najprej pomiva z vodo. Da se pa zopet lepo sveti, treba je še drugih pripomočkov:

Železni lonci in ponve se odrgnejo s peskom ali pepelom in lugom, potem se splaknejo v čisti vodi in osuše na solncu ali blizu peči, da se jih ne prime rja.

Loščena posoda se izmiva z lugom. Bakrena posoda se čisti z zmesjo iz črne moke in jesiha, vzemo pa se lahko namesto moke tudi mekine. Te zmesi se vzame nekoliko na sukneno krpo ter drgne z njo posoda tako dolgo, da se začne svetliti, nato se splakne posoda v čisti vodi in zbrše s suhim prtičem ter se postavi na solnce ali pa blizu ognjišča, da se osuši. Bakrena posoda se tudi jako lepo sveti, ako se odrgne z zmesjo iz stolčene krede in žganja. Prav tako se svetli posoda in orodje iz medi, možnar, žlice, svečniki i. t. d.

Posoda iz kositra ali pa iz pločevine se izmiva z lugom in kuhinjsko preslico (konjski rep) ali pa s sodo. Lepo se svetli tudi s kredom in žganjem. Reči iz novega srebra in iz srebra se čiste s kropom in milom ali pa s kredom in žganjem (spiritom). Noži in vilice se drgnejo s sipo in sodo, ali z vročim pepelom. Lepe nože in vilice svetlé s čistilnim prahom. Na kosec usnja se vsepe nekaj čistilnega prahu ter drgne z nožem po njem, dokler ni svetel.

Glinasta in porcelanska posoda: krožniki, sklede, lonci i. t. d. se pomivajo z vročo vodo in splaknejo z mlačno ne pa z mrzlo vodo, da se loščevina ne razpoka; potem se zbršejo in osuše.

Steklenina se izmiva v mrzli vodi z volneno krpo, s trševim listjem, s koprivami, z drobnim peskom ali pa z jajčnimi lupinami. Ako je steklenina masna, izmiva se z mrzlim lugom ali z razmočeno kredom. Steklenice se čiste s ščetko in splaknejo še z vodo. Kupice in kozarci, če so prav motni in zamazani, se izmivajo s kisom ali pa z razredčeno solno kislino.

Da se steklena posoda ne razpoči v toploti, jo skuhaj, predno jo začneš rabiti. Nova posoda se dene v lonec z mrzlo vodo ter pristavi k ognju, da zavre; potem se odstavi in pusti na ognjišču, da se polagoma zopet ohladi. Taka kuhana posoda ti ne poči tako hitro.

Da ne poči čaša, ko jo nalivaš z vročo kavo, deni najprej srebrno žličico vanjo, potem vlivaj kavo počasi noter, da se čaša polagoma razgreje. Prehitro razgrevanje ali prehitro ohlajevanje posodo rado razžene; zato se tudi vroča posoda, zlasti loščena ne sme postavljati v mrzlo vodo ali pa zalivati z njo, tudi ne puščaj prazne posode na vročem ognjišču.

Posode za mleko, sklede in latvice se pomivajo z vročo vodo; dobro je, izkuhati jih večkrat v kropu, ter izbrisati in posušiti na solncu ali blizu peči. Golida ali kabljica, v katero se molze mleko (žêhtar), mora biti vedno popolnoma čista, isto tako vrečica za odcejanje sira, cedilnik, na katerem se preceja mleko in pinja, v kateri se nareja surovo maslo. Pinja, molzna golida, cedilnik se izmiva z vrelim kropom in potem še s čisto vodo, da ne ostane nič mleka v njem. Če teh posod nimaš vedno prav čistih, potem se ne čudi, zakaj se ti mleko tako rado seseda!

5. Klet.

Dobra klet je velika dobrotla za gospodinjo; če je gospodinjstvo kolikaj obširnejše, ne more biti brez nje. V hladni kleti se ohrani vsaka jestvina več časa, kakor v drugih toplih prostorih v hiši. Kako težko jo pogreša pač marsikatera gospodinja, zlasti po mestih. Za manjše gospodinjstvo si v takem slučaju tako-le lahko pomagaš: Napravi si dva zaboja enake podobe pa ne enake velikosti. Na dnu večjega zaboja stlači za 15 cm na visoko gosto plast žaganja in pepela, na to postavi manjši zaboj ter ravno tako ob straneh za toliko široki prostor med večjim in manjšim zabojem gosto zadelaž z žaganjem in pepelom. Notranji zaboj potem napolni do polovice z ledom in čezenj položi železno mrežo, da lahko lonce z jestvinami in druge posode postavljaš nanjo. Zaboj postavi kam zunaj v vežo ali sploh kje v kak kot, da ne pride solnce nanj. Za odtekanje ledenice rabi cev, ki vodi skozi dno obojnega zaboja. Če tudi se ti je poleti led že davno stajal, ostane zaboj hladan in stvari se ti ne pokvarijo tako hitro, zlasti če še po malem ledu dodajaš. Po zimi pa ti ostane zaboj primerno topel, da ne zmrznejo jestvine v njem.

Za večje gospodinjstvo pa ena sama klet še ne zadostuje, posebno tam, kjer imajo mnogo mleka ali vina. Mleko silno rado vsrkava vsakovrstne pline ter se kvari, zato je treba mlečnico imeti v hladnem kraju posebej, klet za vino posebej. Po tem takem razločujemo trojno klet: za mleko ali mlečnico, za vino vinsko klet in klet za kuho: repo, krompir, zelje i. dr.

Klet mora biti hladna, najbolje je, če je kakih 3—5 metrov globoko pod zemljo, da ima poleti in po zimi enako toploto 7°—10° R. Imeti mora dovolj odduškov, da dohaja čist zrak vanjo, če ne, je klet zatohla in nezdrava, in stvari plesnijo v nji. Kakor povsod, mora biti tudi v kleti snaga in red.

6. Kako ogrevamo stanovanja. Kurjava.

Ogrevanje stanovanja je velike važnosti za gospodinjo. S pametnim ogrevanjem sob si ohranimo zdravje po zimi, pa marsikaj se prigrispodinja, narobe pa gospodinja in nje družina trpi več ko dvojno škodo. Vrla gospodinja mora torej poznati gorivo, vrednost njegovo ter znati, kako se naj-uspešneje uporabi. Najnavadnejše vrste goriva so: drva, črni premog, rjavi premog in šota.

Les je sestavljen iz ogljika, kislika in vodika pa nekoliko iz rudninskih snovi, ki ob gorenju preostajajo kot pepel. Pa ni v vsakem lesu enaka množina ogljika in vodika, ampak v nekaterem več, v drugem manj, tudi je nekateri les gostejši, drugi bolj rahel. Po tem razločujemo trdi in mehki les. Mehki les ima mnogo vodika, je rahel in luknjičav, se rad vname in hitro gori. Trdi les ima pa več ogljika v sebi nego vodika, je mnogo gostejši, zato jeklen in težak, se težje vname, počasneje gori ter daje več toplote. Najbolja so torej drva iz trdega lesa. Trd les dajó: bukev, gaber, javor, jesen, brest, hrast, oreh i. dr.

Mehki les se dobiva od smreke, jelke, bôra, topole, lipe, vrbe, jelše, i. t. d. En meter bukovih drv zaleže toliko kakor dva metra jelševih ali topolovih.

Dobra drva morajo biti gosta, zdrava brez črvojedine, suha in trda, da zvenče, ako udariš s polenom ob poleno. Trohnel ali močno črviv les je

malo vreden. — Mokra drva dajo mnogo manj toplote nego suha, ker se ob gorenju mokrih drv mnogo toplote potroši za izhlapevanje mokrote. Tudi plavljena drva neki nimajo tolike vrednosti, če so se tudi osušila. Poznajo se po deloma obdrženih robovih in obtolčeni skorji. Najboljša so suha bukova drva, ki dajo tudi najboljši pepel za perilo. Pepel iz hrastovih drv pušča rjave lise na perilu.

Premog. Vsled vedno večje uporabe goriva za premnoge parne stroje in druge naprave zmanjkalo bi že zdavnej drv in lesa, ko bi ne skrbel modri Stvarnik tudi za naše čase in potrebe ter ne bil shranil pod zemljo neizmerne zaloge izvrstnega goriva, ki dandanes vedno bolj namešča drva. To gorivo je premog.

Premog se nahaja v mogočnih skladih bolj ali manj globoko pod zemljo. Kopljejo ga kakor rudo, dasi ni prava prvotna rudnina, ampak rastlinje, les, ki je tekom dolgih sto in tisočletij okamenel pod zemljo in se porudnil. V nekdanjih časih je prišlo mnogo bujno rastočih gozdov pod zemljo, najbrž ob velikih zemskih prevratih. Če leži les vrh zemlje, strohni in razpade, ker vplivata nanj zrak in mokrota. Drugače je, ako do lesu ne more zrak; les ne more trohneti, a neizpremenjen tudi ne ostane; temveč počasi se razkrajja in izgublja vodik, kislik, ogljikovo kislino v plinovi obliki, ogljik pa ostane ter se časoma zgosti kakor kamen, ker ga zemlja tlači. Tako počasno izpremenjevanje rastlin v ogljik imenujemo ogljenitev. — Kolikor starejši so skladi premogovi, toliko bolj je ogljenitev dovršena in toliko podobnejši so rastlinski ostanki rudnini.

Premog je črni in rjavi.

Črni premog je po postanku najstarejši. Gručav je in jedrat ter ima 70—90% ogljika v sebi. Vname se nerad, ker je gost, gori počasi in le na močnem prepihu ter daje največ toplote. Če se črni premog izžarija v zaprtih posodah, nastavlja se iz njega svetilni plin in premogovo oglje, (kôks, koaks), ki je izvrstno gorivo brez vsakršnega vonja.

Črnega premoga ima največ Severna Amerika in Kitajska, v Evropi ga je mnogo na Angleškem, pa tudi v našem cesarstvu ga kopljejo na Češkem, Moravskem in Ogerskem.

Pri nas rabimo več rjavi premog. Ta je mnogo mlajši od črnega premoga ter ni tako globoko pod zemljo. Ogljika ima le 50—70%; barve je sploh temnorjave, časih tudi črne, pa če ga z železom oprasneš, pokaže se ti rjav prah. Rjavi premog je časih še ves lesu podoben; gori veliko raje nego črni premog, daje pa manj toplote ter tudi neprijetnejši duh razširja, kakor oni. Rjavi premog kopljejo na Kranjskem, Štajerskem, Ogerskem, Gorenje Avstrijskem, Moravskem, Češkem i. t. d.

Šota. Rekli smo že, da tudi drugo rastlinje, ne samo les, izogljene, ako pride pod zemljo, kjer ne more zrak do njega. Po barjih raste prav bujno močvirni ali šotni mah. Pri tleh ta rastlina vedno odмира, z vrha pa vedno zopet poganja nove vršičke. Ker odmrla koreninica pridejo vedno globokoje, ne more zrak do njih, torej ogljene počasi in se tembolj zgoščevajo, kolikor več plasti leži druga vrh druge. Vsako leto se namreč iz vsahljih koreninic naredi na lanski nova plast, tako, da narastejo v nekaterih letih na znatno debeli sklad. Na ta način se dela počasi šota. Ogljenitev napreduje časoma, doljne plasti postajejo vedno bolj črne, radi obilnejšega ogljika; najstarejša šota je časih tako črna in težka, da bi človek skoraj ne verjel, da je nastala iz rastlinskih bilk in koreninic. Mlajša šota je rjava in rahla; često se še razločno vidi, da je trhlenina iz mahovja in drugih močvirnih rastlin.

Ker je šota tu in tam pomešana z zemljo, se nje vrednost ne ceni po teži, ampak po množini pepela, katerega pušča izgorévša šota: kolikor manj ostane za njo pepela, toliko boljša je in tem več toplote daje. Dobra šota ne naredi več kakor 5—10 odstotkov pepela. Kolikor več pa ji je primešano prsti, toliko težji je preostali pepel; časih ga je do 40 ali 50 odstotkov. Taka šota je prav malo vredna. — Zato praktična gospodinja ne kupuje

šote na veliko, da je ni prej poskusila, koliko pepela naredi. To lahko tako-le napraviš: en kilogram šote sežgi na železni plošči, pa zgoreti mora popolnoma. Če je preostali pepel jasno-rmenkaste barve, ali pa belkast, lehek in rahel ter ne tehta nad 8 do 10 *dek*, je šota dobra; če je pa pepel rjav, težak in prsten, je šota slaba in malo vredna, ne kupuj je!

Šoto režejo največ v kosovih iz tal ter jo suše na solncu. Mokra šota je gnetna, suha pa plava na vodi in rada gori.

Po naših krajih se dobiva največ šote na ljubljanskem barju, še obširnejša so barja s šoto na južnem Češkem, na Ogrskem, na Nemškem, največ šote pa ima Irska in Škotska.

Vrednost goriva cenimo po toploti, katero daje ob gorénju. Kolikor več ima kako gorivo ogljika v sebi in kolikor močnejše gori, toliko več proizvaja toplote. Bukova, gabra, javorova in jesenova drva dajo skoraj enako množino toplote; brezova, borova in hrastova drva so za $\frac{1}{10}$ slabjša, jelova in smrekova za $\frac{1}{5}$; najslabjša so jelševa, vrbova in topolova drva, ki dajo komaj za polovico toliko toplote kakor bukova drva.

Dobra šota daje toliko toplote kakor trda drva ali pa še nekaj več; ako je pa močno s prstjo pomešana, ni boljša od mehkih drv.

Največ toplote proizvaja črni premog, daje jo dvakrat toliko, kakor trda drva; tudi rjavi premog ne dosti manj, če je posebno dober.

Pa tudi na to je gledati, kako se gorivo pali. S kolikor močnejšim plamenom gori, toliko večja toplota nastane. Drva in šota morajo biti vrlo suha, premog pa mora imeti močen prepih. Ako se kuri počasi in medlo, gubi se mnogo toplote. — S surovimi drvi kuriti je jako mučno, pa tudi potratno, ker ima tak les komaj 20% ogljika, toliko več pa vode; gori prav nerad in z medlim sajastim plamenom, ki daje le malo gorkote.

Umna in praktična gospodinja si torej zgodaj oskrbi potrebno zalogo goriva za zimo, t. j. še poleti, ko je les cenejši in se vrh tega dobro posuši do zime. Ker se surovi les laglje razkolje nego suhi, naj se tudi to za časa oskrbi ter razdrobljena polena nekaj časa pusté na kupu, da se suše, potem se zlože v drvarnico.

Ob nakupovanju goriva pa se ne oziraj samo na vrednost goriva, ampak tudi na ceno. Kjer bukov les ni predrag, tam je kurjava z bukovimi drvi najugodnejša in najcenejša; lahko se pa tudi meša. Zakuri se peč z drvi, da se hitro ogreje; da se pa toplota tem več časa vzdržuje, prilagajmo pozneje nekoliko premoga, ker veliko počasneje gori.

Kakor za nakupovanje ali prirejevanje dobrega goriva, enako modro skrb mora imeti gospodinja, da se vse s pridom uporabi, da se nič brez-pametno ne potratí ali celó v škodo ne obrne. Ker je kurjava dvojna: za kuho in za ogrevanje sob, — je tudi oskrbovanje ognja dvojno, ako se peč za ogrevanje sob ob enem ne rabi za kuho. Glavni inventar večše gospodnje bodi torej v kuhinji dobro ognjišče, v sobah dobre peči.

Peči so imele tekom časa jako različne podobe, in še sedaj se pečarji trudijo, da bi nam jih še kaj zboljšali. Naj pa ima peč zunaj obliko kakršno koli, hvalimo jo le, če ima tri bistvena svojstva: a) da v nji rado gori, b) da ne izgublja toplote po nepotrebnem in c) da ne škoduje zdravju. — Da v peči rado gori, mora biti tako narejena, da je v nji vedno močen prepih, ker drugače ne more za gorenje potrebni zrak dohajati

v zadostni meri. — Gorenje namreč obstoji v tem, da se kislik kemično spaja z vnetljivo snovjo, n. pr. z ogljikom ali vodikom.

Pri vseh tistih tvarinah, ki jih rabimo za kurjavo, smo rekli, je glavni del ogljik in vodik. Ta dva se kemično spajata s kislikom, t. j. gorita in nevidno izginjata izpred oči, prvi kot ogljikova kislina ali ogljena para, drugi pa kot voda v obliki vodenih soparov v dimu. Slednjič ostanejo le še nekatere rudninske sestave kot pepel. Tako popolno gorenje daje največ toplote in najlepši plamen. V to pa je neobhodno potreben zadosten zrak, ki prihaja po prepihu. Če pa prepih ni prav uravnan (pri pečeh, ognjiščih, svetilkah), ostane vedno nekaj ogljika v čisto majhnih delkih nesežganega ter se v podobi dima useda po ceveh, dimnikih i. t. d., ki postajajo sajasti. — Pomanjkanje zraka proizvaja tudi one snovi, ki se izločujejo ob takozvanem „suhem destilovanju“: lesni kis, smolasti tēr, pikri kreozot in druge neprijetno dišeče snovi, ki so kvarne zdravju in snagi. Zlasti pa se napravljajo ob takem nepopolnem gorenju ogljikov oksid, o katerem smo že govorili. Ako se ob kurjenju nastali vzduh v dimniku prehitro ohladi, oceja se po stenah, kar zlasti pričajo stare kuhinje, iz katerih je dimnik naravnost izpeljan.

Čim več kislika dohaja med gorivo, tem žarnejše gori. Zato je prvi pogoj dobri kurjavi: zadosten prepih privajajoč obilo zraka. Nekoliko se pomaga že s tem, če drva rahlo naložimo navzkriž, da more od spodaj zrak dohajati med nje, ali pa če jih naložimo na „kobilico“ (železna podlaga, ki jo rabijo v pečeh, brez rešetke (roša), da drva ne leže na opeki). Ko začno tako naložena polena goreti, se med njimi in nad njimi zrak razgreje in dvigne kvišku, na njega mesto pa pristopi mrzli zrak, ki se segrevši zopet odhaja. Tako nastane prepih, ki je pa le takrat zadosten, če ima zgorajni razgreti zrak kam odhajati. Za to mora dobra peč skrbeti sama, imeti mora spredaj dvojno odprtino: večja vrata, skozi katera se kuri in manjša vrtica, da skozi nje dohaja zrak v peč; v peči mora biti rešetka, če ne, so spodnja vrtica odveč. Nekoliko višje nad večjimi vrati je cev, ki dim odvaja v dimnik.

Da se ne gubi toplota po nepotrebnem, mora biti dobra peč tako urejena, da razgreti zrak več časa kroži ob njeni steni in cev mora biti sama ali v več oddelkih tako zavita, da gorkota ne odhaja prehitro v dimnik. V cevi imajo tu in tam zatvornico, da se peč zapre, ko je pogorelo v nji, je pa kaj nevarno, ker se lahko zgodi, da se iz žrjavice razvije že znani otrovni ogljikov oksid.

Zdravju najugodnejše so lončene ali porcelanaste peči, zlasti če se v sobi kurijo, ker pospešujejo ventilacijo, kakor smo že rekli, pa tudi zato, ker enakomerno oddajajo toploto. Manj ugodne so železne peči, ker se prehitro in presilno razbelijo in ob tem tudi zrak v sobi neprijetno usuše.

Vendar pa tudi najboljša peč ne bo ustregla vsem zahtevam, če ni kurjena pametno in razumno. Spretna kurilka varčuje in skrbi za zdravje. Privarčuje se veliko, če zaneti krepak ogenj, kateri povzije vse gorivo do pepela, medel ogenj četudi več časa traja, nima tistega učinka kakor živahno plapolēči. Kuriti se mora pa tudi o pravem času! Kaj neprijetno je, če se kuri soba še le tedaj, ko bi imela biti že razgrela. — Pa na vreme se je tudi ozirati. Nespametno in potratno je, če dan na dan enako kuriš, naj je vreme milo ali mrzlo, suho ali mokro. Kadar n. pr. sneži ali je hud suh mraz, se sobe hitreje razgrejejo, kakor pa takrat, kadar po dolgem mrazu nastopi južno vreme in mraz nekako „v hišo sili“. — Na take izpremembe se vsekako oziraj. — Potrata je tudi, če puščaš peč odprto, ko je že vse pogorelo in le še žrjavica žari v nji.

Prehuda vročina je zdravju bolj škodljiva nego nekoliko mraza. Presilno razgrevanje zrak preveč suši in redči, kar kvari zdravje. Kar je nad 17° R, je preveč tudi za stare ljudi in take, katere rado zebe. Taki bolj mrzli

ljudje naj se rajše tudi v sobi bolj oblečejo ali naj hodijo kaj časa v mrzlem zraku; ako so bolni, naj se razgrejejo v postelji — pretirana kurjava tudi bolnikom škoduje. Kadar je treba večje toplote v sobi nego 15° R, naj se postavi na peč vode v odprti posodi, da v kurjeni sobi izhlapeva.

7. Kako razsvetljujemo stanovanja. Svečava.

V malokateri stroki domačih potrebščin se je izvršila v poslednjih letih tolika izprememba, kakor v svečavi. Kako preprosta in nedostatna je bila nekdanj razsvetljava in kako ugodno je sedaj, pa se je nadejati še ugodnejše!

Prva svečava, s katero si je skušal človek kolikor teliko nameščati dnevno luč, so bile bakle in trske. Te si je narejal iz jelovega, borovega ali smrekovega lesa, ker je smolnat in zato bolje in svetleje gori. V nekaterih krajih, zlasti po hribih, rabijo še dandanes suhe brezove bakle, da si svetijo po temnih potih ali po noči pri delu pod milim nebom. Pa že najstarejši izobraženi narodi starega veka, recimo Indijci, Egipčani, Feničani, Izraelci so si razsvetljevali stanovanja z oljem. Že o Mojzesovem času je bilo oljčino olje na glasu. Sveto pismo večkrat govori o svetilkah z oljem. Stari Grki in Rimljani v obče niso imeli bolje svečave. Na trgih so zažigali smolo v kotličih ali smolnate bakle, po stanovanju pa so imeli majhne plitve posodice, nalite z oljem, iz katerih je molel goreč stenj. Podobne „leščerbice“ se nahajajo še dandanes tu in tam po kmetih.

Mnogo stoletij so brlele take revne oljnate svetilke po stanovanjih, predno jih je izpodrinila sveča. Pač so si že Rimljani napravljali nekake sveče iz sukanega prediva, katero so prevlekli s smolo, bogatejši ljudje tudi z voskom. Za časa Konstantina Velikega so se rabile o posebnih svečanostih voščence, našim podobne. Pa ker je bil vosek predrag, rabile so se le po bogatih hišah in v cerkvah, navadno ljudstvo je obdržalo oljnate svetilnice, bakle in trske. O Alfredu Velikem beremo, da si je napravljaj nekake sveče, ki mu niso le svetile, marveč nameščale tudi uro, ker so zgorele ravno v štirih urah. A to niso bile sveče, kako jih rabimo dandanes. Lojeve sveče so se pričele še le v 12. stoletju na Angleškem in da se je razširila lojenica po vsi Evropi, treba je bilo blizo 300 let!

V drugi polovici 18. stoletja so za mnogo izboljšali svetilnice za olje in tudi olje so začeli bolje čistiti, kar je dajalo prijetnejšo in svetlejšo luč.

Dolgo so se rabile v razsvetljava po sobah lojenice. Še le v našem stoletju se je pojavila plinova luč, iznašle so se stearinke in — odkar je zaslovela Severna Amerika vsled preobilnih vrelcev petroleja ali kamenenega olja — izpodrinila je skoraj povsod petrolejeva svetilnica drugo razsvetljava, izvzemši plinovo luč in pa električno, ki se je pojavila v najnovejšem času.

Najiminitnejšo svečavo so dajale do najnovejših časov tolsče: olje, loj, kitova mast in pa vosek. Na njih mesto je stopil dandanes v prvo vrsto petrolej, olje rabimo le še semtertje za domačo potrebo za svetilnice po noči. V teh zgemo oljčno olje ali pa repično (repsovo). V Ameriki delajo v novejšem času olje iz bombaževga semena. Sploh pa se vedno bolj opuščajo svetilnice z oljem.

Najnavadnejša in najcenejša svečava je dandanes petrolej ali kameneno olje. Kakor smo že rekli, je petroleja najbogatejša Severna Amerika, pa tudi Vzhodna Indija, Kitajska, Perzija, Mala Azija, Sicilija, Galicija in druge dežele imajo mnogo te koristne tekočine. Sploh se dobiva pogosto

blizo črnega premoga; zato sploh mislijo, da je nastal iz razgretega premoga. Petrolej so poznali že starodavni Rimljani pod imenom nafta; pomešanega z dišavami so ga zažigali na oltarju božanstvom na čast. Ta tekočina prihaja iz zemlje kakor vrelec, pa nikjer tako čista, da bi jo mogli kar précej rabiti. Treba jo je prej čistiti (rafinirati) t. j. odpraviti se morajo iz nje vse hlapne in upaljive sestavine, radi katerih je neprečiščen petrolej kaj nevarna stvar, ker se silno rad užge. Čistijo ga v tovarnah. Pa tudi prečiščen petrolej se še rad upali, torej treba z njim previdno ravnati. Petrolej, kakor ga prodajajo pri nas, se sme užgati še le pri 30° R., če ne je nevaren. Da ga spoznaš, ali je dovolj prečiščen ali ne, vlij nekoliko petroleja v skledico ter ga skušaj užgati z užgalico. Če se ti koj vname, je premalo čist in nevaren za rabo. Dober petrolej je čist in prozoren kakor voda.

8. Svojstva dobre svečave.

Kakor je umetna razsvetljava neobhodno potrebna, tako važno je tudi, da prav ravnamo z njo, da si ne kvarimo očíj in zdravja. V obče pomni gospodinja to-le: Razsvetljava bodi kolikor moč po vsej sobi enako razdeljena. To je najlaglje doseči, ako svetilnica visi nad mizo ali sredi sobe, pa če s senčnikom (klobukom) ne siplje vse svetlobe na eno mesto. Luč mora biti vsaj podobna beli dnevni svetlobi. Medla, rdečkasta luč škoduje očem. Goreti mora mirno, plapoléca luč je škodljiva. Cilindri na svetilnicah pospešujejo mirno razsvetljava, polprozorni baloni pa jo ublažujejo, ako je prežareča.

Svetilnice se morajo marljivo čistiti. Najboljša svetilnica ne ugaja, če ni snažna in čista. Snaženje svetilnic ne odlašaj do večera, čisti jih ob belem dnevu. Najbolje je, ako se zjutraj ob pospravljanju v hiši tudi svetilnice oskrbé, zlasti petrolejke, ker se kameneno olje tako rado vname, posebno če je slabo prečiščeno. Stenj na ogljih malo pristriži, da cilindri ne počí. No, dandanes rabijo petrolejke z okroglim stenjem vedno bolj, pa so tudi uporabnejše in mnogo svetlejše kakor prejšnje s trakastim stenjem.

Z rasvetljava ne menjavaj prehitro! Tudi ne delaj sedaj pri prav svetli, sedaj pri medli luči. To je očem kvarno. Mešana luč tudi škoduje; zato naj se zagrinjala na oknih koj zagrnejo, ko se je prižgala luč v sobi in še ni popolnoma izginila dnevna svetloba.

Luči ne ugasuj nikdar tako, da bi otrinek še dolgo tlél, naj bo pri sveči ali pri svetilnici, ker to sprija zrak. Enako nezdravo je, če gori petrolejka s premajhnim plamenom. Vsaka svečava, ki napravlja dim ali daje neprijeten duh, je škodljiva in naj se odpravi!

Šolska poročila

koncem šolskega leta 1898/99.

V uršulinskem samostanu v Ljubljani je bilo minulo šolsko leto 1898/99. pet raznih učilnih zavodov za deklice s pravico javnosti, namreč otroški vrtec, vnanja ljudska in meščanska šola in notranja ljudska in meščanska šola.

I. Učiteljsko osobje.

V vseh imenovanih dekliških šolah podučujejo natanko po postavno predpisanih učnih črtežih izprašane in od šolskih oblastev potrjene učiteljice iz reda sv. Uršule. Samostanska prednica je častita gospa Mati Terezija Heidrich, ki je vodstvo vseh učilnih zavodov izročila ravnateljici č. g. M. Luitgardi Rihar.

Veronauk je učil do 31. decembra 1898 v notranji meščanski in v III., IV. in V. razredu ljudske šole cerkveni vodja in spovednik pri Uršulinah veleč. gosp. Valentin Eržen, od 1. januarja do konca šolskega leta cerkveni vodja in spovednik veleč. gosp. Mihael Bulovec, v I. in II. razredu notranje ljudske in v vnanji ljudski in meščanski šoli katehet č. g. Alojzij Stroj.

Kot pomožne učiteljice so podučevale v minulem šolskem letu gospodične Mira Dev, Amalija Kobau, Agneza Kosar, Ljudmila Pirc, Ana Vernik in Marija Zupanec.

II. Letopis.

Šolsko leto 1898/99. se je pričelo za vse zgoraj omenjene uršulinske šole dné 20. septembra s slovesno sv. mašo v čast sv. Duhu v domači samostanski cerkvi.

Patriotična praznika — god Njegovega Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. 4. oktobra in god Njenega Veličanstva pokojne cesarice Elizabete 19. novembra je šolska mladina praznovala s sv. mašo. Slovesnega cerkvenega opravila za pokojno cesarico se spominja šolsko

poročilo na posebnem spominskem listu. Istotako objavljamo posebni popis praznovanja zlatega jubileja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

Od učiteljskega zbora notranje šole se je poslovil 1. januarja veleč. g. duhovni svetnik Valentin Eržen, ki je od mesca novembra 1892 podučeval krščanski nauk v V., VI., VII. in VIII. razredu, od 15. septembra 1894 pa v vseh razredih notranje šole in na učiteljišču. Neumorno je razlagal zveličanske resnice in sadil v srca svete kreposti, tako da se je moralo učenkam srce vneti za vse lepo, plemenito, vzvišeno. S svojimi lepimi zmožnostimi in vstrajnim trudom je uspešno vplival na razvoj in napredek naših šol. Dobrotni Bog mu bodi plačnik!

Učiteljski zbor, oziroma samostan, je pa v preteklem letu izgubil tudi štiri bivše učiteljice, katerih imena so že zapisana v „knjigi življenja“. Dne 5. avgusta je umrla č. S. Skolastika Kos, rojena v Kranjski gori 14. aprila 1871. Bila je redovnica in učiteljica le pet let, pripeljala je prve svoje učenke od prvega do petega razreda, ali ker je bila po čednostih dozorela za nebesa, jo je hitel Bog vzet k sebi, da izprosi s svojo molitvijo v nebesih še več koristi samostanu, kakor pa mu je že koristila s svojim tihim, pa plodonosnim delovanjem in z duhtečim vencem vzglednih čednosti. Učenke, ki so poprej v šolskem letu od 6. junija vsak dan molile rožni venec za njeno ozdravljenje, so ob odprtem grobu s srce pretresujočim jokom naznanjale svojo udanost in ljubezen, tako da nobeno oko mnogostevilnih pogrebcev ni ostalo suho, in da se je slišal le en glas: „Kako dobra učiteljica je pač morala biti č. S. Skolastika!“ — Lepo, častitljivo starost je dosegla rajna č. M. Leopoldina Macher, rojena 22. aprila 1814 v Šmarjeti na Dolenjskem. Od svojega enajstega leta je bila v samostanu. V prejšnji dobi je podučevala v notranji in vnanji šoli, zadnja leta pa je bila hišna oskrbnica. 21. septembra jo je Vsemogočni poklical k sebi, da jej podeli večno plačilo. — Dne 20. novembra je umrla č. S. Borgija Jenko, nadebudna učiteljica, ki je obetala biti v vrlo pomoč samostanu. Rojena je bila v Ljubljani 8. marca 1877. Slovesne obljube je naredila na smrtni postelji 13. novembra 1898. — Dne 22. novembra je modri Stvarnik presadil iz kroga sosester redovnic in hvaležnih učenk v božji vrt vneto učiteljico Celestino Blažon, rojeno 26. februarja 1873 v Begunjah pri Cirknici. Zadnje znake hvaležnosti so jej mogle učenke izkazati z gorečimi molitvami pri lepem pogrebu, pri sv. maši za njen dušni pokoj dne 23. novembra in s tem, da so prav v obilem številu prejele sv. zakramente in darovale za njo sv. obhajilo. — Vse rajne učiteljice so že prejele plačilo pri Bogu za plemenito skrb, ki so jo imele za poduk in vzgojo mladine.

Knezoškofijski nadzornik za verouk, preč. g. kanonik Andrej Zameljic, je bil povodom vladarske petdesetletnice odlikovan z redom železne krone III. vrste. Presvetli cesar ga je imenoval tudi za infuliranega

dekana ljubljanskega stolnega kapitelja, in prevzvišeni knezoškof ga je 11. maja 1899 vmestil na to odlično službo.

Dne 7. januarja je praznoval c. kr. okrajni šolski nadzornik, blag. g. prof. Frančišek Levec, desetletnico svojega zaslužnega nadzorništva. Ljubljansko učiteljstvo mu je priredilo časten večer. — Samostansko predstojništvo je obema prezaslužnima nadzornikoma čestitalo in se zahvalilo za blagohotno naklonjenost, ki jo izkazujeta našim šolam.

Po odhodu blag. g. nadzornika za notranjo meščansko šolo, g. prof. Iv. Benda, v Celovec, je imenovalo vis. c. kr. naučno ministerstvo z razpisom dne 25. aprila 1899, št. 10256, blag. g. realčnega profesorja Klementa Profta za nadzornika tej šoli.

Od pričetka šolskega leta do 1. novembra in od 5. aprila do 14. junija je imela šolska mladina trikrat na teden sv. mašo, pri kateri je notranja šola oskrbovala v torkih in petkih orgljanje in petje, v ponedeljkih in sobotah pa so molile učenke sv. rožni venec. — Slovesno so praznovale učenke z učiteljstvom samostanska praznika sv. Uršule 21. oktobra in sv. Angele 31. maja. — Prvo sv. spoved je opravilo meseca marca in aprila 15 učenk notranje in 83 učenk vnanje šole, pri sv. birmi je bilo 27 učenk notranje in 82 učenk vnanje šole. Slovesno se je obhajal dan prvega sv. obhajila v notranji šoli 4. maja, v vnanji pa 18. maja; 26 učenk notranje šole in 74 učenk vnanje šole je pristopilo letos prvokrat k mizi Gospodovi. — Učenke notranje in vnanje meščanske šole so se v času od 19.—23. junija z veliko vnemo vdeleževale duhovnih vaj, katere je vodil veleč. g. K. Fink. D. J. — Slovesni sprejem v Marijino družbo, otvorjeno lani 5. junija po presvetlem knezoškofu, se je vršil letos dvakrat, 11. decembra in 28. maja. Prvikrat je bilo vsprejetih 11, drugič 32 deklic. Vsprejemne slovesnosti je obakrat izvršil milostljivi g. prelat generalvikar J. Flis. Globoko so segle do srca srečnim vsprejetim deklicam in njih nazočim starišem prelepe besede, ki jih je govoril ob tej priliki milostljivi g. prelat o odločilnem pomenu Marijine družbe za vzgojo in o sreči onih deklic, katerim Marija hoče postati posebna priprošnjica in varihinja.

Presvetli knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič so 19., 20. in 21. decembra počastili s svojim obiskom posamezne razrede notranje in vnanje šole. Z velikim zanimanjem so poslušali poduk in konečno učenke vsakega razreda goreče spodbujali k vstrajni pridnosti in lepemu vedenju. Č. gospé Materi in ravnateljici so izrekli svoje priznanje in popolno zadovoljstvo.

Blag. g. župan I. Hribar je obiskal šolo 7. marca in prisostvoval poduku v III. b in V. b razredu vnanje ljudske šole.

Preč. g. dekan Andrej Zamejic je nadzoroval poduk v krščanskem nauku 14., 15., 18. novembra, 2., 3. in 5. junija v vnanji šoli, 29. maja pa v notranji šoli. — Blag. g. c. kr. okrajni šolski nadzornik prof. Frančišek Levec je nadzoroval vnanjo ljudsko in meščansko šolo 14. de-

cembra, 6. maja, 7., 9., 13., 14., 16., 17. in 19. junija, notranjo ljudsko šolo 19., 20., 31., 24., in 28. junija, pouk v slovenščini v notranji meščanski šoli pa 28., 30. junija in 1. julija ter v inšpekcijskih konferencah razodel učiteljstvu svoje opazke. — Blag. g. c. kr. okrajni šolski nadzornik prof. Kl. Proft je nadzoroval notranjo meščansko šolo 5., 7., 10., in 14. junija ter 15. junija imel z učiteljstvom inšpekcijsko konferencijo.

Zdravstveno stanje v minulem šolskem letu je bilo v obče ugodno. Umrle so tri učenke: Ksaverija Čerček, odlična učenka I. meščanskega razreda notranje šole, dne 8. aprila, Neža Gnidica, učenka II. b razreda vnanje šole, dne 15. aprila, in Angela Potokar, marljiva učenka II. meščanskega razreda vnanje šole, dne 30. maja. Zadnje so učenke meščanske šole spremile na pokopališče, odkoder so se vrnile k sklepu šmarnic. Rajna součenka pa je tedaj — upamo — že v nebesih gledala Marijo, h kateri je tako zelo hrepenela priti. Njo je Bog prvo iz Marijine družbe poklical k Sebi.

Poleg 37 učenk vnanje šole, ki so po požrtvovalnosti slavne mestne občine povodom cesarjevega jubileja prejele zimska obuvala, je bilo 18. decembra obdarovanih 44 učenk vnanje šole ob enem z ubožnimi učenci in učenkami vseh mestnih ljudskih šol s toplo obleko, obuvalom in pecivom. To vsakoletno obdarovanje prireja ces. svetnik Ivan Murnik, podpira ga pa odbor dobrodelnih gospá. Letos sta darove otročičem delila presvetli knezoškof dr. A. B. Jeglič in visokorodna baronica O. Hein. — Štiri dni pozneje so večje učenke notranje šole in samostanske gojenke priredile ubožnim učenkam vnanje šole božičnico in obdarovale ob tej priliki 33 deklic. Za to obdarovanje sta poslala darov gospa Fr. Meršol in trgovec g. V. Ranth. — Slednjič so deklice iz Marijine družbe napravile za 12 prav ubožnih učenk več koristnih oblačil. Tudi to obdarovanje se je s prav pristrčno slovesnostjo izvršilo 8. januarija.

Hvaležno se moramo spominjati še drugih dobrotnikov šole in šolske mladine. Slavna mestna občina je darovala sliko Njenega Veličanstva pokojne cesarice Elizabete, 118 spominskih podob in 557 jubilejnih knjižic za razdelitev med šolsko mladino. — Visoki deželni odbor je daroval 7 izvodov H. Schreiner - dr. J. Bezjakove knjižice „Deutsch-slovenisches Wörterbüchlein zum Gebrauche beim Unterrichte in den weiblichen Handarbeiten an Volksschulen mit slovenischer Unterrichtssprache“. — Slavna kranjska hranilnica je šoli naklonila 250 gld., za kateri dar se je ubogim učenkam kupovalo pisalno in risalno orodje, razne potrebščine za ročna dela in v začetku leta šolske knjige. — Iz podpore c. kr. šolske knjižne zaloge na Dunaju je c. kr. šolski svet odmeril tukajšnji šoli ubožnih knjig v vrednosti 12 gld. — Za oddane kupone iz učnih knjig je šola dobila ubožnih knjig od založnih knjigarn pl. Kleinmayr-Bambergove v Ljubljani, Hoelderjeve, Hoelzelove in A. Pichler's Witwe und Sohn na Dunaju, H. Dominicusove in Fr. Tempskega v Pragi. — Neime-

novan dobrotnik je 100 učenkam vnanje ljudske in meščanske šole kupil lansko „Letno poročilo“, ki je obsegalo 3 spise, nanašajoče se na cesarjev jubilej in sestavek „Vrla gospodinja“. — Imenovanim in vsem drugim dobrotnikom šolske mladine izrekamo srčni: Bog plačaj!

Konečno naj še omenjamo v letopisu dobro vspehlih poprav pri poslopju vnanje ljudske in meščanske šole in koristnih novih naprav v tej šoli, izvršenih v lanskih velikih počitnicah. V šolskih sobah se je napravila ventilacija, napeljala se je centralna parna kurjava v vse prostore, tri šolske sobe so se razširile in dobile po eno okno več, skoro vsa okna pa so se napravila večja. S temi napravami je šola dobila bolj zračne in svetle sobe in krasnejše lice na zunaj.

Šolska naznanila so učenke dobile 29. novembra, 11. februarija 29. aprila in 14. julija.

Šolsko leto se je sklenilo 14. julija s slovesno zahvalno sv. mašo. Po sv. maši se je učenkam razdelilo letno poročilo in šolska naznanila, učenkam meščanske šole pa šolska spričevala.

III. Vaznejši ukazi in odredbe šolskih oblastev.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 17. velikega srpana 1898, št. 605, razglša na podstavi razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 7. velikega srpana 1898, št. 2053, določilo c. kr. železniškega ministerstva z dne 2. malega srpana 1898, št. 30.008, te vsebine, da dobivajo učenci (učenke) in učiteljstvo na javnih ljudskih šolah na železnicah pri skupnih izletih, ki se vrše pod nadzorstvom učiteljstva, za 50% znižano vožnjo.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 28. kimavca 1898, št. 682, določuje na podstavi ukaza gospoda ministra za bogočastje in nauk z dne 2. kimavca 1898, št. 2178, naj se praznuje god Njega Veličanstva dne 4. vinotoka po vseh šolah s sv. mašo kakor doslej, da pa se naj opusti vsaka šolska slavnost.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 30. kimavca 1898, št. 691, naznanja, da je visoki c. kr. deželni šolski svet dne 27. kimavca 1898, št. 2111, potrdil od tukajšnje šole predložene podrobne učne črteže za prostoročno risanje in da se je že v šolskem letu 1898/99. ravnati po njih.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 30. kimavca 1898, št. 690, javlja, da je vzel c. kr. deželni šolski svet z razpisom z dne 27. kimavca 1898, št. 2465, na znanje sklep letošnje učiteljske konference, da se naj nameste tablice za pričetno pisanje na mestnih ljudskih šolah s posebnimi pisankami.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 29. vinotoka 1898, št. 817, naznanja odredbo gospoda ministra za bogočastje in nauk z dne 6. vinotoka 1898, št. 2320, naj praznujejo šole tudi zanaprej god Njenega Veličanstva

pokojne cesarice Elizabete s sv. mašo v 19. dan listopada vsakega leta, a da se naj opuste vsakršne drugače slavnosti, ki so bile prej morebiti kje v navadi.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 11. listopada 1898, št. 852, razglašja na podstavi ukaza gospoda ministra za bogočastje in nauk z dne 31. vinotoka 1898, št. 1469, določbe, kako praznuj ljubljanska šolska mladina v dan 2. grudna 1898. l. petdesetletnico vladanja Njegovega Veličanstva.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 14. grudna 1898, št. 959, objavlja razpis c. kr. deželnega predsedstva z dne 5. grudna 1898, št. 5847, da so Njegovo cesarsko in kraljevo apostolsko Veličanstvo vdanostno izjavo, ki jo je sklenilo učiteljstvo slovenskih in nemško-slovenskih ljudskih šol v Ljubljani pri okrajni učiteljski konferenci dne 4. malega srpana 1898 ob praznovanju izpolnjenega petdesetega leta Najvišjega vladanja, blagovolili radostno vzeti na Najvišje znanje.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 11. prosinca 1899, št. 24, obvešča ravnateljstvo o razpisu c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 6. prosinca 1899, št. 3638, s katerim naznanja, da je vzel c. kr. deželni šolski svet z zadovoljstvom na znanje poročilo o praznovanju cesarjeve jubilejske slavnosti, o obdarovanju šolske mladine s podobami Njega Veličanstva, oziroma z jubilejskimi knjižicami in o obdarovanju ubožne šolske mladine z obleko na stroške mestne občine.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 26. sušca 1899, št. 181, naznanja ravnateljstvu dopis c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 5. sušca 1899, št. 647, ki govori o določbi gospoda ministra za bogočastje in nauk z dne 21. svečna 1899, št. 344, s katero odreja nekatere olajšave in enostavnosti o naslovljanju in o drugih doslej običajnih nazivkih v pismenem občevanju z uradi in zavodi.

Razpis c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 13. velikega travna 1899, št. 307, obvešča ravnateljstvo o dopisu c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 7. velikega travna 1899, št. 1085, ki pravi, da odreja naučno ministrstvo z razpisom z dne 7. sušca 1899, št. 647, da ne velja njega ukaz z dne 21. svečna 1899, št. 344, za občevanje s cerkvenimi oblastvi.

A. Vnanja šola

v uršulinskem samostanu (in ž njo notranja) je najstarejša šola v Ljubljani. Otvorila se je dné 2. julija l. 1702. Vsled razpisa vis. c. kr. ministerstva z dne 22. decembra 1871, štev. 14774, je dobila pravico javnosti. Leta 1883/84 je postala osemrazrednica. Dné 16. marca 1894, štev. 2388, je dovolilo visoko c. kr. naučno ministerstvo, da se premeni v petrazredno deklisko ljudsko in trirazredno deklisko meščansko šolo. Začetkom šolskega leta 1894/95 se je otvoril I. razred meščanske šole. Letos je bilo v vnanji šoli pet razredov ljudske šole in trije razredi slovenske meščanske šole. Vsi razredi ljudske šole so imeli po eno vsposednico.

Znamenite šolske zadeve in svečanosti ter druge žalostne in vesele dogodke minulega šolskega leta 1898/99 v vnanji šoli opisuje spredaj skupni letopis.

V petrazredni ljudski šoli se podučuje po postavno predpisanih učnih črtežih za ljudske šole na Kranjskem. Namen in naloga dekliske nemške šole v uršulinskem konventu v Ljubljani je pa, deklicam, dovršivšim peto šolsko leto ljudske šole, podeliti večjo omiko, kakor jo po svojem namenu daje občna ljudska šola in posebno pripomoči jim do potrebne izobrazbe za učiteljske pripravnice in za strokovne šole. — Učni jezik je slovenski. Nemščina pa je za vse učenke brez izjeme obvezni predmet.

I. Učne knjige, ki se rabijo v ljudski šoli.

Razred	Verouk	Slovenski jezik	Nemski jezik	Računstvo	Petje
I.	Mali katekizem. Ljubljana. Založilo knezoškofijstvo ljubljansko. 1897. 15 kr.	Žumer-Razinger: Abecednik. 20 kr.	—	Dr. Fr. v. Močnik: Računica, I. stopinja, c. kr. zaloga šolskih knjig. 1894. 30 h.	—
II.	Mali katekizem, kakor v I. razredu.	Prvo berilo in prva slovnica za II. razred 4- in 5 razrednih ljudskih šol A. Razinger-Zumer. Ljubljana. Četrti natis. Ig. pl. Kleinmayr-Baumberg 1893. 24 kr.	—	Kakor v I. razredu.	A. Nedvéd: Slavček, I. stopinja, pl. Kleinmayr-Baumberg. 1897. 20 kr.
III.	Srednji katekizem Ljubljana. Založilo knezoškofijstvo ljubljansko. 1897. 32 kr.	Josin-Gangl: Drugo berilo in slovnica. 40 kr.	Ullrich's Lesebuch I. Th., Ausgabe in 8 Th. 40 h. Lehmann's Sprachbuch I. Th. Ausg. f. 5cl. Volksschulen Wien, k. k. Schulbuchverlag. 1894. 16 h.	Dr. Fr. v. Močnik: Računica, II. stopinja, c. kr. zaloga šolskih knjig. 1894. 40 h.	A. Nedvéd: Slavček, II. stopinja, pl. Kleinmayr-Baumberg. 1897. 20 kr.
IV.	Srednji katekizem, kakor v III. razredu. Zgodbe sv. pisma stare in nove zaveze za ljudske šole. Dr. Schuster-Lesar. Dunaj, c. kr. zaloga šolskih knjig 1893. 50 kr.	Tretje berilo za občne ljudske šole. Dunaj, c. kr. zaloga šol. knjig. 1892 40 kr. Slovenska slovnica za pravnice. A. Praprotnik. Ljubljana R. Milic. 1887. 32 kr.	Ullrich's Lesebuch II. Th. 52 h. Lehmann's Sprachbuch II. Th. 1894. 26 h.	Kakor v III. razredu.	A. Nedvéd: Slavček, III. stopinja. 1897. 30 kr.
V.	Srednji katekizem in Zgodbe sv. pisma, kakor v IV. razredu.	Tretje berilo, kakor v IV. razredu. Slovenska slovnica za občne ljudske šole. P. Končnik. Dunaj, c. kr. zaloga šolskih knjig. 1895. 45 kr.	Ullrich's Lesebuch III. Th. 1895. 64 h. Lehmann's Sprachbuch III. Theil. 1895. 50 h.	Dr. Fr. v. Močnik: Računica, III. stopinja, c. kr. zaloga šolskih knjig. 1895. 50 h.	A. Nedvéd: Slavček, III. stopinja. 1897. 30 kr. Liederquelle, III. Heft, Pammer-Proschko Linz. M. Quireins. 1895. 12 kr.

Učne knjige, ki se rabijo v meščanski šoli.

Razred	Verouk	Slovenski jezik	Nemški jezik	Računstvo in oblikoslovje	Zgodovina in zemljepis	Priradpis	Priradoslovje	Petje
I.	Veliki katekizem. Založilo knjezoško- tjstvo ljubljansko 1896. 40 kr.	Čitanka Sketova. II. del. Celovec. Družba sv. Mo- horja. 1891. 80 kr.	Deutsches Lesebuch für Mädchen- Bürgerschulen v. Kreitschmeyer. I. Th. Prag. 1894. 80 kr.	Rechenbuch f. Mädchen-Bür- gersch. I. Th. Močnik-Haase Wien. Prag. Tampsky. 1894. 50 kr.	Zgodovinske povesti. Iv. Vrhovec. I. stopnja. Ljubljana. Blaznikovi nasledniki. 1892. 50 kr.	Pokorny- Gugler, Na- turgeschichte für Bürger- schulen I. Th. Wien. Tampsky. 1893. 65 kr.	Osnovni nauki iz fizike in kemije. I. del. A. Seneković. Ljubljana. Ig. pl. Klein- mayr & Bam- berg. 1892. 60 kr.	Wiener Lie- derstrauss. I. Toma- schwiz. Wien und Prag. Temp- sky. 1893. 65 kr.
	Zgodbe sv. pisma stare in nove za- veze. Schuster- Lesar. Dunaj. c. kr. zaloga šolskih knjig 50 kr.	Slovenska slov- nica P. Končni- kova. Dunaj. c. kr. zaloga šolskih knjig. 1896. 45 kr.	Lehmann's Leit- faden f. d. Unterrichts in der deutschen Grammatik f. Bür- gerschulen. Prag. Dominicus. 1894. 82 kr.	Geometrische Formenlehre f. Mädchen-Bür- gerschulen. Močnik-Weng- hart. Prag. Tampsky. 1894. 75 kr.	Zemljepis. I. stopnja. Fr. Orožen. Ljubljana. R. Milic. 1891. 40 kr.	Wien. Tampsky. 1893. 65 kr.		
II.	Veliki katekizem. kakor v I. razredu. Lesar: Zgodbe sv. katoliške cerkve. zalozila družba sve- tega Mohorja 1887. 40 kr.	Čitanka Sketova. III. del. Družba sv. Mohorja. 1892. 80 kr. Slovenska slov- nica, kakor v I. razredu.	Deutsches Lesebuch für Mädchen-Bürger- schulen v. Krets- chmeyer. II. Th. Prag. 1894. 95 kr. Lehmann's Leit- faden f. d. Unter- richt in d. deutschen Grammatik, kakor v I. razredu.	Rechenbuch f. Mädchen-Bür- gerschulen. II. Th. Močnik- Haase. Wien. Prag. Tampsky. 1894. 50 kr. Geometrische Formenlehre. kakor v I. razr.	Zgodov. povesti. Vrhovec. II. st. Ljubljana. Bla- znikovi nasledn. 1893. 50 kr. Zemljepis. II. st. Fr. Orožen. Ljubljana. R. Milic. 1894. 40 kr.	Pokorny- Gugler, Na- turgeschichte für Bürger- schulen. II. Th. Wien. Tampsky. 1893. 70 kr.	Osnovni nauki iz fizike in kemije. II. del. A. Seneković. Ljubljana. Ig. pl. Klein- mayr & Bam- berg. 60 kr.	Wiener Lie- derstrauss. kakor v I. razredu.
III.	Veliki katekizem. kakor v I. razredu. Liturgika, I. in II. del. Lesar, Ljub- ljana, Ig. pl. Klein- mayr-Bamberg. 1890. 1 gld.	Čitanka Sketova. IV. del. Družba sv. Mohorja. 1893. 80 kr. Slovenska slov- nica, kakor v I. razredu.	Deutsches Lesebuch für Mädchen-Bürger- schulen v. Krets- chmeyer. III. Th. Prag. 1892. 105 kr. Lehmann's Leit- faden i. t. d. kakor v I. razredu.	Rechenbuch f. Mädchen-Bür- gersch. III. Th. Močnik-Haase. Wien. Prag. Tampsky. 1894. 50 kr. Geometr. Formenlehre. kakor v I. razr.	Zgodov. povesti. Vrhovec. III. st. Ljubljana. Bla- znikovi nasledn. 1893. 50 kr. Zemljepis. III. st. Fr. Orožen. Ljubljana. Milic. 1896. 40 kr.	Pokorny- Gugler, Na- turgeschichte für Bürger- schulen. III. Th. Wien. Tampsky. 1893. 80 kr.	Osnovni nauki iz fizike in kemije. I. in II. del.	Wiener Lie- derstrauss. kakor v I. razredu.

III. Pregled predmetov meščanske šole

razdeljenih po razredih in tedenskih urah.

Predmet	I. razred	II. razred	III. razred
	6. šolsko leto	7. šolsko leto	8. šolsko leto
Veroznanstvo	2	2	2
Slovenščina	3	3	3
Nemščina	5	5	5
Zemljepis in zgodovina	3	3	3
Prirodopis	2	2	2
Prirodoslovje	2	2	2
Aritmetika	3	3	3
Geometrično oblikoslovje	1	1	1
Prostoročno risanje	3	3	3
Pisanje	1	1	—
Petje	1	1	1
Ženska ročna dela	3	3	4
Število tedenskih ur	29	29	29

Učenke meščanske šole so se učile tudi prostih predmetov in sicer:

1. francoščine. Poduka v tem predmetu se je udeleževalo v dveh oddelkih z učenkami notranje meščanske šole in učiteljsča 10 učenk vnanje meščanske šole. Učna knjiga je bila francoska slovnica in vadna knjiga za meščanske šole, ki jo je spisal E. Riha.

2. igranja na klavirju. Tega predmeta se je učilo 30 učenk. Po eno uro na teden so imele poduk v glasbeni teoriji, po dve uri pa v igranju na klavirju. Pri poduku v glasbeni teoriji se je rabila A. Foersterjeva „Pevska šola“ in J. Piberjeva „Schule des Treffsingens.“

IV. Knjižnica.

Knjižnica vnanje ljudske in meščanske šole, ki jo oskrbuje učiteljica M. Stanislava, je imela koncem lanskega šolskega leta 505 slovenskih in 328 nemških knjig. Z dotacijo 32 gld. 50 kr., ki jo je za minolo šolsko leto dovolil slavni c. kr. šolski svet, se je tudi letos pomnožila. Po nakupu je pridobila te-le nove knjige:

A. Kržič, Vrtec, 1898 (2 izvoda). — A. Kržič, Angeljček, 1898 (2 izvoda). — A. Hribar, Popevčice milemu narodu. — Fr. Hubad, Franc Jožef I. (2 izvoda). — J. Dimnik, Zlati jubilej preljubega cesarja Franca Jožefa I. (2 izvoda). — T. Zupan, Naš cesar Fran Josip I., 2. nat. (2 izvoda). — J. Dimnik, † Cesarica Elizabeta (2 izvoda). — A. Ratajec, Pomladni glasi, IX. zvezek (2 izvoda). — A. Kržič, Kako ti je ime? ali Vzorno življenje naših sv. priprošnjikov v nebesih, 1.—4. zvezek (po 2 izvoda). — A. Kosi,

Sto narodnih legend. — A. Zupančič, Fabijola, 2. natis. — Fr. Orožen, Ustavoznanstvo. — J. Leban, Andrej baron Čehovin. — Knjige družbe sv. Mohorja za l. 1898. — H. Proschko, Unseres Kaisers goldenes Jubelfest. — A. Schöpfleuthner, St. Angela-Blatt, 1898. — K. Ommerborn, Bibliothek für junge Mädchen, VIII.—X. Bändchen. — Cordula Peregrina (C. Wöhler), Aus Lebens Liebe, Lust und Leid. — J. Spillmann, Aus fernen Landen, Eine Reihe illustrierter Erzählungen für die Jugend. IX. und X. Bändchen. — M. Eschner, Natur und Menschenhand im Dienste des Hauses.

V dar je dobila knjižnica 17 slovenskih in 16 nemških knjig, tako da ima koncem letošnjega šolskega leta 546 slovenskih in 350 nemških knjig.

V. Učila.

Zbirka učil vnanje ljudske in meščanske šole, ki jih oskrbuje S. Maksimiljana, je popisana v šolskem poročilu za l. 1892/93 in vsakoletni prirastek v naslednjih letnih poročilih. Po darilih in s pripomočjo prispevka 91 gld., ki jih je vnanji ljudski in meščanski šoli naklonil slavni mestni magistrat, se je tudi letos zbirka pomnožila.

Najbolj je potrebovala šola še novih učil za prirodoslovje; zato se je nakupilo 35 raznih kemikalij, 3 električne svetilnice, dinamo-električni stroj, Leclanchejeva baterija in optična prizma. Učila za zemljepisje so se pomnožila po nakupu 1 V. Haardt-Orožnovega nastenskega zemljevida Avstro-Ogerske monarhije, slavni mestni magistrat pa je podaril po 1 izvod V. Haardt-Orožnovega nastenskega zemljevida Evrope in zemljevida polut. Gospa Roza Tillova je darovala sliko „Ljubljana z Golovca l. 1855.“ Za ženska ročna dela se je kupilo: „Zaznamovanje perila“ (14 stenskih slik) in „Kvačkanje“ (44 stenskih slik).

Vseh učil ima šola za verouk 9 (60 komadov), za nazorni nauk 21 (208 komadov), za računstvo 13 (45 komadov), za prirodopis: za živalstvo 173 (388 komadov), za rastlinstvo 7 (57 komadov), za rudnistvo 9 (304 komade), za prirodoslovje 113 (225 komadov), za zemljepisje 28 (38 komadov), za zgodovino 12 (29 komadov), za risanje 51 (302 komada), za petje 5 in za ženska ročna dela 16 (215 komadov).

Z vnanjo ljudsko in meščansko šolo je tudi združen

otroški vrtec.

Otvoril se je dne 17. septembra 1884. Tri leta je bil le zaseben. S šolskim letom 1887/88 je postal javen zavod. — V otroškem vrtcu podučuje pod voditeljstvom ravnateljice ljudske in meščanske šole č. g. M. Luitgarde Rihar izprašana vrtnarica uršulinka č. g. M. Uršula. V pomoč vrtnarici je ena hospitantinja. Vsakoletne stroške za učiteljico, sobo, učila in dela malih delavk povračuje slavni mestni magistrat.

V začetku šolskega leta 1898/99 je ostalo v vrtcu iz prejšnjega leta 18 deklic. V začetku jih je vstopilo 32, med letom sta dve izostale; koncem leta jih je bilo torej 48. — Zdravstveno stanje je bilo do mesca maja ugodno. Tedaj so se jele med ljubljansko mladino ospice epidemično razširjati in mestni šolski svet je dne 11. maja ukazal zavod zapreti za štiri tedne.

Otroški vrtec se pričenja in sklepa istodobno z ljudsko in meščansko šolo.

VI. Imenik učenk.*)

A. Petrazredna ljudska šola.

I. a razred.

Accetto Ana iz Ljubljane.
Anžič Franciška iz Ljubljane.
Baraga Marija iz Ljubljane.
Bernot Franciška z Brezja pri Dobu.
Čanker Marija iz Šabaca (Srbsko).
Češnovar Angela iz Ljubljane.
Čolnik Ivana iz Ljubljane.
Črne Leopoldina iz Ljubljane.
Erbežnik Pavla iz Ljubljane.
Fortuna Antonija iz Ljubljane.
Gladnič Angela iz Lukovice.
Goršič Ana iz Šiške.
Gostiščar Antonija iz Ljubljane.
Habicht Ana iz Brezovice.
Hiti Viktorija iz Ljubljane.
Horvat Mihaela iz Ljubljane.
Jager Ivana iz Spod. Hrušice.
Jančar Jozefa iz Ljubljane.
Jančigaj Pavlina iz Ljubljane.
Janežič Pavla iz Šiške.
Jekovec Marija s Studenca.
Jušek Ana iz Ljubljane.
Kavčič Ana iz Loža.
Keršič Amalija iz Šiške.
Klander Pavla iz Šiške.
Kogovšek Franciška iz Ljubljane.
Komar Marija iz Ljubljane.
Kozlevčar Marija iz Dol pri Polici.
Kučlar Franciška iz Kastva (Istra).
Kušar Marija iz Ljubljane.
Libersar Marija iz Ljubljane.
Lumbar Jozefa iz Ljubljane.
Magister Ana iz Ljubljane.

Mihler Ana iz Ljubljane.
Novohradsky Marija iz Ljubljane.
Osterc Angela iz Ljubljane.
Ošaben Emilija iz Ljubljane.
Pavliček Marija iz Trsta.
Piller Marijana iz St. Vida nad Ljubljano.
Podkrajnik Amalija iz Ljubljane.
Premk Alojzija iz Ljubljane.
Pretnar Viktorija iz Šiške.
Proft Friderika iz Šiške.
Pukelstein Štefanija iz Ljubljane.
Rebolj Pavlina iz Ljubljane.
Resnik Pavla iz Rojana pri Trstu.
Rihter Marija iz Ljubljane.
Rudkovski Antonija iz Ljubljane.
Rutar Marija iz Ljubljane.
Srakar Ivana iz Ljubljane.
Strle Rozalija iz Ljubljane.
Šarabon Leopoldina iz Ljubljane.
Škrinjar Alberta iz Povirja pri Divači.
Štrukelj Marija iz Ljubljane.
Tabernik Marija iz Ljubljane.
Tazinger Ana iz Gradca.
Tomažič Ema iz Ljubljane.
Tominšek Pavla iz Birmosa pri Solnogradu.
Trebušak Danica iz Ljubljane.
Trefalt Pavla iz Ljubljane.
Umnik Franciška iz Most.
Vidmar Marija iz Ljubljane.
Vurkelič Angela iz Ljubljane.
Wohinc Avrelja iz Ljubljane.
Zajec Albina iz Sela.

Skupaj 65

I. b razred.

Avbelj Antonija iz Ljubljane.
Avbelj Leopoldina iz Ljubljane.
Avbelj Marija iz Ljubljane.
Bezljaj Antonija iz Ljubljane.
Čigler Terezija iz Ljubljane.
Dežman Angela iz Ljubljane.
Dolničar Pavla iz Most.
Fajgelj Alojzija iz Ježice.
Fiala Ivana iz Ljubljane.
Florijančič Ljudmila iz Ljubljane.

Frece Marija iz Ljubljane.
Gabrič Franciška iz Maribora.
Gostič Pavla iz Ljubljane.
Grad Cecilija iz Dolskega.
Ham Jozefa iz Ljubljane.
Ivan Marija iz Ljubljane.
Knapič Marija iz Ljubljane.
Kočevar Ljudmila iz Želimelj.
Kralj Marija iz Reke.
Lavrenčič Jozefa iz Postojne.

*) Učenke debelo tiskane imajo odliko.

Legat Ivana iz Št. Vida nad Ljubljano.
 Lukniš Pavla iz Ljubljane.
 Mavec Franciška iz Ljubljane.
Mrak Pavla iz Ljubljane.
 Ogrinec Ivana iz Ljubljane.
 Pančur Jozefa iz Ljubljane.
 Papež Karolina iz Ljubljane.
 Peršin Antonija iz Ljubljane.
Petrovčič Marija iz Št. Vida nad Ljubljano.
 Pogačnik Marija iz Ljubljane.
Pristov Ljudmila iz Ljubljane.
 Radovan Marija iz Ljubljane.
 Rihtar Marija iz Kamnika.
 Sever Ivana iz Ljubljane.
 Sone Jozefa iz Ljubljane.
 Škarjavec Marija iz Ljubljane.

Škrjanec Angela iz Ljubljane.
 Šturm Franciška iz Ljubljane.
 Švele Ana iz Ljubljane.
 Tekavec Marija iz Ljubljane.
 Trebar Angela iz Ljubljane.
 Varšek Ivana iz Ljubljane.
 Velkavrh Franciška iz Polhovega gradca.
 Zajec Antonija iz Ljubljane.
 Zajec Jozefa iz Ljubljane.
 Zor Marija iz Ljubljane.
 Zupan Ivana iz Ljubljane.
 Zupin Terezija iz Ljubljane.
 Žagar Pavla iz Ljubljane.
 Železnikar Marija iz Ljubljane.
 Žibert Jozefa iz Ljubljane.
 Židan Karolina iz Ljubljane.

Skupaj 52

II. a razred.

Ambrožič Ivana iz Ljubljane.
 Anžič Danica iz Ljubljane.
 Babič Terezija iz Podgorice.
 Babnik Antonija iz Iga.
 Baraga Angela iz Ljubljane.
Baraga Friderika iz Ljubljane.
 Benedikt Franciška iz Ljubljane.
 Cunder Marija iz Tomačevega.
 Čebular Pavla iz Ljubljane.
 Eber Filomena iz Siske.
 Fajdiga Ana iz Ljubljane.
 Fortuna Matilda iz Ljubljane.
 Fortuna Silvestrina iz Ljubljane.
 Gabrovšek Jozefa iz Tomišlja.
 Garafol Franciška iz Ljubljane.
 Hönigman Marija iz Kostanjevice.
 Janežič Ivana iz Ljubljane.
 Jenko Angela iz Ljubljane.
 Jereb Franciška iz Vrhnik.
 Ježek Marija iz Ljubljane.
 Jušek Natalija iz Ljubljane.
 Kastelic Pavla iz Divače.
Kimovec Ljudmila iz Ljubljane.
 Kodela Štefanija iz Ljubljane.
Križnar Franciška iz Ljubljane.
 Levstek Marija od Sv. Gregorija.
 Matko Jozefa iz Ljubljane.

Medic Karolina iz Ljubljane.
 Meršnik Marija iz Lesec.
 Modic Ernestina iz Ljubljane.
 Orehek Angela iz Ljubljane.
 Osmeek Apolonija iz Ljubljane.
 Petrič Marija iz Ljubljane.
 Pukelstein Ivana iz Ljubljane.
 Reichman Ana iz Ljubljane.
 Remič Uršula iz Obrj.
 Rihtaršič Franciška iz Bohinja.
Rodič Angela iz Ljubljane.
 Rodič Franciška iz Ljubljane.
 Rozman Marija iz Ljubljane.
 Savojec Marija iz Št. Vida nad Ljubljano.
 Sever Ana iz Ljubljane.
 Slivar Ivana iz Ljubljane.
 Starin Jozefa iz Ljubljane.
 Sifrar Pavla iz Ljubljane.
Šircelj Leopoldina iz Ljubljane.
 Škrjanec Ivana iz Ljubljane.
 Škofic Helena iz Ljubljane.
 Turk Angela iz Škofje Loke.
 Vrhovnik Marija iz Vodmata.
Završan Franciška iz Ljubljane.
 Zgonec Jozefa iz Ljubljane.
Zupančič Elizabeta iz Bistrice pri St. Rupertu.

Skupaj 53

II. b razred.

Andolšek Marija iz Ljubljane.
 Avbelj Ljudmila iz Ljubljane.
Bergant Ana iz Ljubljane.
 Bizjak Marija iz Ljubljane.
 Bizjak Marija iz Ljubljane.
 Bojt Marija iz Ljubljane.
 Cvirn Franciška iz Ljubljane.
 Černe Ana iz Ljubljane.
 Černivec Franciška iz Ljubljane.
 Dečman Marija iz Ljubljane.
 Dovjak Marija iz Ljubljane.
 Drmastija Albina iz Ljubljane.

Drmastija Marija iz Ježice.
Drnovšek Ivana iz Ljubljane.
 Fajgel Angela iz Stožic.
 Gorjup Albina iz Ljubljane.
Goršič Štefanija iz Ljubljane.
 Grkman Jozefa iz Ljubljane.
 Grkman Marija iz Kamnika.
 Habjan Marija iz Šmartna.
 Jan Emilija iz Ljubljane.
Jean Pavla iz Ljubljane.
 Jereb Marija iz Vrhnik.
 Jerina Jozefa iz Ljubljane.

Klemenc Franciška iz Ljubljane.
Kuipic Albina iz Vodmata.
 Kotnik Jozefa iz Lesc.
 Kovač Katarina iz Ljubljane.
 Kranjc Danica iz Karlovca.
 Krašovec Helena iz Ljubljane.
 Kušar Gizela iz Zagreba.
Lavrin Karolina iz Ljubljane.
 Lessiak Leopoldina iz Ljubljane.
 Legat Franciška iz Kosez.
 Mesec Marija iz Šiske.
 Mesojedec Marija iz Ljubljane.
 Mirtič Marija iz Ljubljane.
 Ogrinc Štefanija iz Ljubljane.
 Okorn Franciška iz Rudnika.
 Osterc Marija iz Ljubljane.
 Pir Julijana iz Ljubljane.
 Plankar Franciška iz Ljubljane.
 Potrebuješ Marija iz Ljubljane.
 Pucihar Marija iz Ljubljane.
 Rapuš Marija iz Ljubljane.
 Rejc Ana iz Jeličnega vrha.

Rogel Albina iz Ljubljane.
 Rogel Pavla iz Ljubljane.
 Rozina Jozefa iz Grada.
 Sattler Amalija iz Ljubljane.
 Sever Antonija iz Reke.
 Smolik Ana iz Ljubljane.
 Širca Ivana iz Ljubljane.
 Šlosar Marija iz Vižmarj.
 Šorn Jozefa iz Ljubljane.
 Tomažič Franciška iz Most.
Tomažič Jozefa iz Ljubljane.
 Trpin Pavla iz Ljubljane.
 Tschokert Ana iz Ljubljane.
 Tušar Pavla iz Serajeva.
 Vanino Ana iz Zagreba.
 Verdir Angela iz Ljubljane.
 Viršek Jozefa iz Ljubljane.
 Viršek Marija iz Ljubljane.
 Vizjak Ana iz Divače.
 Zadnik Viktorija iz Ljubljane.
Zlatič Klementina iz Ljubljane.

Skupaj 67

III. a razred.

Ambrožič Franciška iz Ljubljane.
 Arko Marija iz Ljubljane.
 Brenc Marija iz Št. Vida nad Ljubljano.
 Čerar Albina iz Ljubljane.
 Čolnik Marija iz Ljubljane.
 Filipič Marija iz Ljubljane.
 Gros Franciška iz Ljubljane.
 Indof Marija iz Ljubljane.
 Janež Jozefa iz Ljubljane.
Jeran Marija iz Beričevega.
 Jeras Franciška iz Srednjih Gamelj.
 Jesih Antonija iz Hradeckijeve vasi.
 Jurca Pavla iz Ljubljane.
 Kimovec Marija iz Ljubljane.
 Klander Ivana iz Šiske.
 Kobal Bernarda iz Erzelja nad Vipavo.
 Kocijan Franciška iz Ljubljane.
 Kocijancič Štefanija iz Ljubljane.
 Kovačič Ljudmila iz Ljubljane.
 Kovačič Terezija iz Ljubljane.
 Kramaršič Albina iz Zužemberka.
Lotrič Ivana iz Šiske.
 Lotrič Pavla iz Ljubljane.
 Ložar Franciška iz Ljubljane.
 Marinček Ana iz Ljubljane.
 Oblak Rozalija iz Ljubljane.
 Omahen Leopoldina iz Ljubljane.
 Papež Marija iz Ljubljane.
 Petrovič Ana iz Logatec.
 Potočnik Jozefa iz Ljubljane.
 Praprotnik Antonija iz Ljubljane.
Predovič Zora iz Ljubljane.

Rakar Angela iz Ljubljane.
Ravnikar Albina iz Ljubljane.
 Rigler Karolina od sv. Gregorija.
 Rojina Franciška iz Šiske.
 Rozman Helena iz Ške vasi.
 Sattler Franciška iz Ljubljane.
 Škrl Franciška z Viča.
 Štefe Marija iz Predvora.
 Šuštar Pavla iz Ljubljane.
Šuštaršič Marija iz Ljubljane.
 Tiran Olga iz Ljubljane.
Tome Ivana iz Ljubljane.
 Toplikar Ivana iz Ljubljane.
 Turk Ana iz Ljubljane.
 Urbančič Marija iz Šiske.
 Vadnov Marija iz Ljubljane.
 Venkovič Franciška iz Zalca.
 Vode Ivana iz Preserja.
 Vojska Franciška iz Jezice.
 Vovk Roza iz Ljubljane.
 Vrhovec Marija iz Ljubljane.
 Wohinc Olga iz Ljubljane.
Zadnikar Marija iz Olševka.
 Zafran Terezija iz Ljubljane.
 Zupanc Ana iz Ljubljane.
 Zupančič Ana iz Ljubljane.
Zidan Marija iz Ljubljane.
 Žnidaršič Ivana iz Ljubljane.

Neizprašani:

Kočevar Amalija iz Želimelj.
 Sterle Antonija iz Ljubljane.

Skupaj 62

III. b razred.

Baraga Amalija iz Ljubljane.
 Bergant Gizela iz Ljubljane.
 Bizjan Marija z Glinice.

Blaž Marija iz Dravelj.
Bole Pavla iz Šiske.
 Bučar Ivana iz Štepanje vasi.

Canci Marija iz Bistrice (Koroško).
 Cerar Neža iz Črne vasi.
Cirk Hedvika iz Ljubljane.
 Cunder Ivana iz Vodmata.
 Črne Terezija iz Šiske.
 Fiala Marija iz Ljubljane.
 Frkov Ivana iz Most.
Frtn Marjeta iz Medvod.
 Gale Marija s Police.
 Gril Franciška iz Ljubljane.
 Habicht Marija iz Ljubljane.
 Hafner Franciška iz Ljubljane.
 Hibernik Franciška iz Ljubljane.
 Jean Franciška iz Ljubljane.
 Jerič Marija iz St. Kocijana.
 Jevc Marija iz Črne vasi.
 Kališ Konstancija iz Celovca.
 Kikelj Ivana iz Laškega trga.
 Kosec Apolonija iz Ljubljane.
 Kotlovšek Hedvika iz Ljubljane.
 Kovač Ljudmila iz Ljubljane.
 Kregelj Marija z Dvora.
 Krže Ivana z Vrhnike.
Lap Ivana iz St. Vida.
 Lavrenčič Zora iz Postojne.
 Lenčič Ivana iz Štepanje vasi.
 Lotrič Štefanija iz Ljubljane.
 Malin Marija iz Ljubljane.
 Marn Ivana iz Šmartna.
 Novak Marija iz Mengša.
 Pilar Franciška iz Stanjic pri St. Vidu.
 Pistotnik Roza iz Ljubljane.

Plehan Marija iz Ljubljane.
 Potočnik Rozalija iz Pulja.
 Povhe Antonija iz Ljubljane.
 Radovan Antonija iz Ljubljane.
 Selan Lucija z Glinic.
 Seliškar Rozalija iz Grünwalda pri Trbižu.
 Sever Franciška z Glinic.
 Slabina Leopoldina iz Šiske.
 Stojković Franciška iz Borovnice.
 Šemerl Ivana z Dobrove.
 Scheurecker Roza iz Ljubljane.
Škrinjar Emilija iz Trsta.
 Škrl Marija iz Dvora pri Žužemberku.
 Škrl Pavla z Viča.
 Strukelj Amalija iz Šiske.
 Sturm Marija iz Ljubljane.
 Toni Pozalija iz Ljubljane.
 Trefalt Marija iz Weyera (Zgor. Avstrijsko).
 Trnovec Marijana iz Polhovoga gradca.
Urbančič Marija iz Ljubljane.
Vajde Regina iz Zgornje loke pri Blagovici.
 Vončina Marija iz Ljubljane.
Wagner Marija iz Ljubljane.
 Zorman Gabrijela iz Ljubljane.
 Zupanc Leopoldina iz Ljubljane.
 Žerovnik Karolina iz Steyer-ja (Avstrijsko).

Neizprašani :

Ambrož Marija iz Ljubljane.
 Semrad Ljudmila iz Trsta.

Skupaj 66

IV. a razred.

Ayman Marija iz Šiske.
 Bitenc Antonija iz Ljubljane.
 Bregant Cirila iz Ljubljane.
 Cerar Marija iz Ljubljane.
 Cerar Angela iz Ljubljane.
 Cimolini Avgusta iz Carpacca (Lasko).
 Cvetko Marija iz Ljubljane.
 Čarman Marija iz Ljubljane.
Debeljak Marija iz Ribnice.
 Dečman Franciška iz Ljubljane.
 Dopfer Štefanija iz Ljubljane.
 Dregič Ana iz Ljubljane.
 Drmastija Terezija iz Preske.
Fajdiga Angela iz Šiske.
Franke Jozefa iz Kranja.
 Fritsch Hermína iz Krakovega (Galicija).
 Galjot Franciška iz Ljubljane.
 Gorjup Marija iz Ljubljane.
 Gregorka Marija iz Ljubljane.
 Homove Ivana iz Logatca.
Horvat Marija iz Ljubljane.
Jeran Ana iz Ljubljane.
 Jevnikar Ivana iz Vodmata.
 Karlin Katarina z Dovjega.
 Kern Ana iz Ljubljane.
 Kopal Katarina iz Erzolja.
Kregelj Uršula iz Dvora.

Kovačič Albina iz Ljubljane.
 Letnar Franciška iz Ljubljane.
 Majer Ana iz Ljubljane.
 Markič Franciška z Glinic.
 Matko Marija iz Ljubljane.
 Mohar Antonija z Viča.
 Mostek Albina iz Ljubljane.
 Nadrah Ljudmila iz Ljubljane.
 Novohradsky Hermína iz Ljubljane.
 Oblak Ana iz Ljubljane.
 Okorn Albina iz Ljubljane.
 Orehek Emilija iz Ljubljane.
 Pavlin Cecilija iz Ljubljane.
 Pavlin Marija iz Ljubljane.
 Seliškar Franciška iz Grünwalda pri Trbižu.
 Sluga Ivana iz Žej pri Slavinu.
 Snoj Ana iz Gamelj.
 Snoj Terezija iz Črnuč.
 Sojar Franciška z Viča.
 Sterlekar Jozefa iz Ljubljane.
 Strle Pavla iz Ljubljane.
 Schley Ana iz Ljubljane.
 Šutej Ljuboslava iz Zapeči (Hrvatsko).
 Tome Ivana iz Zgornjega Kašlja.
 Tomažič Viktorija iz Ljubljane.
 Tonich Ana iz Šiske.
 Treo Lucija iz Ljubljane.

Uranic Terezija iz Ljubljane.
 Vakselj Gizela iz Trsta.
 Vidrich Viktorija iz Meidlinga pri Dunaju.
 Vovk Zofija iz Ljubljane.
 Završan Marija iz Ljubljane.

Žabnikar Albina s Studenca.
 Znidarsič Alojzija iz Ljubljane.

Neizprašana:

Tršan Ana iz Ljubljane.

Skupaj 62

IV. b razred.

Arhar Jozefa iz Ljubljane.
 Babnik Stefanija iz Ljubljane.
 Bučan Ivana iz Sent Vida nad Ljubljano.
 Ciglar Franciška iz Ljubljane.
 Cvetrečnik Ana iz Ljubljane.
 Češnovar Alojzija iz Ljubljane.
 Hauptmann Angela iz Ljubljane.
 Gačnik Marija iz Mokronoga.
 Grmek Marija iz Ljubljane.
Grobovšek Marija iz Otoč.
 Jan Pavlina iz Ljubljane.
 Janež Franciška iz Ljubljane.
 Jerman Angela iz Ljubljane.
 Jurca Marija iz Ljubljane.
 Klemenčič Marija iz Gracda.
 Kočevar Vida iz Želimelj.
 Košir Stefanija iz Ljubljane.
 Kraljič Mihaela s Trate pri Škofji Loki.
 Lekan Pavlina iz Ljubljane.
 Lotrič Marija iz Železnikov.
 Majce Helena iz Ljubljane.
 Novak Valentina iz Šiške.
 Obrekar Ernestina iz Ljubljane.
 Orehek Ivana iz Ljubljane.
 Pavšek Angela iz Ljubljane.
 Persin Franciška iz Kosez.
Petrovič Ivana iz Sent Vida nad Ljubljano.
Pihler Rozalija iz Novega mesta.

Prešern Marija iz Trbiža.
 Pust Leopoldina iz Ljubljane.
 Rapuš Viktorija iz Ljubljane.
Rihtaršič Albina iz Dobrniča.
 Rihar Antonija z Vrhniko.
 Sajovic Helena iz Griž.
 Sattler Roza iz Šiške.
 Sever Ivana iz Ljubljane.
 Simončič Marija iz Ljubljane.
 Sirknik Franciška iz Šiške.
 Sluga Franciška iz Viča.
 Sluga Marija iz Viča.
 Starbek Marija iz Doba.
 Strah Marija od Dev. Mar. v Polju.
 Šafec Albina iz Ljubljane.
 Šarabon Ana iz Ljubljane.
 Škofic Jerica iz Ljubljane.
 Škrl Marija iz Viča.
 Štrajner Marija iz Ljubljane.
 Tomažič Marija iz Ljubljane.
Vernik Marija iz Ljubljane.
 Vizjak Ana iz Ljubljane.
 Vrhovnik Cecilija od Dev. Mar. v Polju.
 Zagradnik Ivana iz Šiške.
 Zdešar Julija iz Ljubljane.
 Zupin Rozalija iz Ljubljane.

Skupaj 54

V. a razred.

Anžič Jozefa iz Ljubljane.
Bernard Marija iz Bohinjske Bistrice.
 Breclnik Antonija iz Šiške.
 Česenj Apolonija iz Ljubljane.
 Gril Marija iz Ljubljane.
 Jane Ana iz Šiške.
 Janežič Marija iz Ljubljane.
 Kališ Angela iz Celovca.
 Kladnik Franciška iz Mostara.
 Klopčič Marija iz Ljubljane.
 Knafec Marija iz Ljubljane.
 Kočevar Zora iz Želimelj.
 Kraft Ana iz Nuvarka (Amerika).
 Legat Franciška iz Koroške Bele.
Lončarič Marija iz Sele (Hrvatsko).
 Mersolj Rozalija iz Radovljice.
 Mrak Marija iz Ljubljane.
 Novak Ana iz Budim-Pešte.
Oblak Katarina iz Ljubljane.

Odlasek Katarina iz Žabnice (Koroško).
 Premk Adela iz Reke.
 Pukelstein Jozefa iz Ljubljane.
 Seliškar Barbara od sv. Nikolaja.
 Sluga Alojzija iz Ljubljane.
Stariha Katarina iz Črnomlja.
 Svetel Albina iz Ljubljane.
 Širca Julijana iz Vrem pri Divači.
 Šuštar Marija iz Ljubljane.
 Toni Ivana iz Ljubljane.
Toplikar Julijana iz Ljubljane.

Neizprašane:

Kolar Roza iz Ljubljane.
 Nabrnik Mihaela z Dovjega.
 Nachtigal Ana iz Ljubljane.

Skupaj 33

V. b razred.

Baland Gabrijela iz Ljubljane.
 Bizjak Marija iz Šiške.
 Gimprič Elizabeta iz Bovca (Primorsko).
 Cvetko Ljudmila iz Ljubljane.
 Dejak Albina iz Ljubljane.
 Domjanovič Ana iz Ljubljane.
 Gaisler Marija iz Ljubljane.
 Goršič Jozefa iz Ljubljane.
 Gostinčar Franciška iz Ljubljane.
 Gregorka Ivana iz Ljubljane.
Hiti Ana iz Ljubljane.
 Hlebs Angela iz Ljubljane.
 Hlebs Ivana iz Ljubljane.
 Kadunc Elizabeta z Zidanega mosta.
 Keržan Cirila iz Ljubljane.
 Lavrenčič Albina iz Postojne.
 Magajna Franciška iz Vrem pri Divači.
 Majce Ana iz Ljubljane.
 Mavc Karolina iz Ljubljane.
 Medic Franciška iz Ljubljane.
Merhar Leopoldina iz Šiške.
 Nadrah Franciška iz Ljubljane.

Pančur Alojzija iz Ljubljane.
 Pavlin Elizabeta iz Lipnika (Moravsko).
 Plehan Ana iz Ljubljane.
 Planko Franciška iz Ljubljane.
 Predovič Danica iz Ljubljane.
 Rajar Marija iz Trebnjega.
Sattler Kristina iz St. Vida nad Ljubljano.
 Slovnik Albina iz Ljubljane.
 Smolik Marija iz Ljubljane.
 Šiberkar Ivana iz Ljubnega (Štajersko).
 Škarjavec Angela iz Ljubljane.
 Škubic Ana iz Šmarj pod Ljubljano.
 Thomitz Marija iz Ottakringa pri Dunaju.
Useničnik Gizela iz Mengša.
 Vodišek Franciška iz Ljubljane.
 Vodnik Ana iz Ljubljane.

Neizprašane :

Kodella Jozefa iz Ljubljane.
 Orehek Otilija iz Ljubljane.
 Peharič Pavla iz Šiške.

Skupaj 41

B. Slovenska meščanska šola.

I. razred.

Accetto Angela iz Ljubljane.
 Babnik Franciška iz Vižmarj.
 Bonač Marija iz Ljubljane.
 Brečelnik Karolina iz Ljubljane.
 Gorečan Marija iz Vojnika (Štajersko).
 Indof Albina iz Ljubljane.
 Janežič Ivana iz Šiške.
Jugović Marija iz Ljubljane.
 Juretič Alojzija iz Ljubljane.
 Kališ Alojzija iz Celovca.
 Klemen Franciška iz Ljubljane.
Koren Marija iz Metlike.
 Kubelka Ljudmila iz Ljubljane.
Lokar Marija iz Ljubljane.
 Majce Elizabeta iz Ljubljane.
Mulaček Marija iz Ljubljane.
 Nachtigall Franciška iz Dunaja.

Nigrin Marija iz Ljubljane.
 Pavšek Amalija iz Ljubljane.
 Peršič Franciška iz Vižmarj.
Pezdir Ivana z Viča.
 Pichler Antonija s Krškega.
 Potokar Ida s Krke.
 Praprotnik Ljudmila iz Ljubljane.
 Rott Leopoldina s Krškega.
 Sedlak Emilija iz Ljubljane.
 Štayer Elizabeta iz Trziča.
 Treo Karolina iz Ljubljane.
 Zalar Marija iz Ljubljane.
 Zdešar Leopoldina iz Ljubljane.

Neizprašane :

Kustrin Ida iz Žavelj (Primorsko).

Skupaj 31

II. razred.

Bramor Marija iz Šiške.
 Bregant Marija iz Ljubljane.
Brollich Marija iz Trziča.
 Černe Roza iz Ljubljane.
 Dostal Karolina iz Ljubljane.
 Franz Ida iz Postojne.
 Gollob Adela z Vrhnike.
 Grošelj Marija iz Ljubljane.
 Hamperl Marija iz Ljubljane.

Hertlichka Elizabeta s Fužin.
 Jelenec Marija z Dobrave pri Kropi.
 Jerman Pavla iz Ljubljane.
 Kadunc Antonija iz Šiške.
 Kuralt Danica iz Ribnice.
Majdè Jozefa iz Gabrovke.
 Moder Angela iz Trebnjega.
Pellan Herma iz Ljubljane.
 Pogačnik Marija iz Dovjega.

Potočnik Ana iz Domžal.
Potočnik Pavla iz Domžal.
 Potokar Amalija z Unca.
 Smolč Jozefa iz Trebnjega.
 Šircelj Ljudmila iz Ljubljane.
 Škoflanc Zofija iz Zagreba.
 Valenčič Ivana iz Ljubljane.
 Zalar Albina iz Ljubljane.

Zalar Ivana z Rakeka.
 Zupančič Marija iz Dragatuša.

Neizprašani:

Perne Marija iz Križev pri Trzinu.
 Treo Marija iz Ljubljane.

Skupaj 30

III. razred.

Bögel Ema iz Ljubljane.
 Burja Angela iz Lukovice.
Finžgar Marija iz Beljaka.
Gomilšek Marija z Vidna na Štajarskem.
 Govekar Pavla z Iga.
Hinec Amalija od Device Marije v Polju.
 Jane Alojzija iz Šiške.
 Jenko Terezija iz Kranja.
 Jeras Amalija iz Maribora.
Kastelic Marija iz Ljubljane.
Kreč Božena iz Ljubljane.
 Krejči Ana iz Ljubljane.
 Kump Marija iz Ljubljane.
Likon Franciška iz Postojne.
 Lindtner Marija iz Ljubljane.
 Mazi Ursula iz Borovnice.
Novak Marija iz Ljubljane.

Pogačar Albina iz Kranja.
 Premk Ana iz Ljubljane.
 Premle Ivana iz Ljubljane.
Rakoš Franciška iz Ljubljane.
 Režek Marija iz Kranja.
 Sedlak Adela iz Ljubljane.
 Sever Marija iz Pulja.
 Smolč Marija iz Smlednika.
 Tavčar Marija iz Vipave.
Tomšič Olga iz Ljubljane.
 Triller Marija iz Novega mesta.
 Ušeničnik Marija iz Šiške.
Windischer Marija iz Vipave.
Zadnikar Terezija iz Črne vasi.
 Zdešar Franciška iz Ljubljane.

Skupaj 32

B. Die innere Schule

im Ursulinenkloster ist zugleich mit der hiesigen äusseren Schule am 2. Juli 1703 eröffnet worden. Sie ist die älteste Schule der Landeshauptstadt Laibach und war durch volle 170 Jahre auch die einzige Mädchenschule daselbst. Mit der Ministerial-Verordnung vom 22. December 1871, Nr. 14774 hat sie das Öffentlichkeitsrecht erlangt. Bis dahin war sie nur vierclassig; für das Schuljahr 1871/72 wurde sie eine fünfclassige, nächstes Jahr 1872/73 eine sechs- und 1877/78 eine siebenclassige Schule. Von 1882/83 zählte sie 8 Classen. Mit dem Erlasse vom 16. März 1894, Nr. 2388 hat das hohe k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht die Bewilligung ertheilt, die innere achtclassige Volksschule in eine fünfclassige Mädchen-Volksschule und eine dreiclassige Mädchen-Bürgerschule zu verwandeln.

In der inneren fünfclassigen Mädchen-Volksschule wird der Unterricht auf utraquistischer Grundlage nach dem vom h. k. k. Unterrichts-Ministerium für fünfclassige Volksschulen verordneten und mit Berücksichtigung des für die Volksschulen des Landes Krains vorgezeichneten Normalschulplanes, vom k. k. Landesschulrathe in Laibach genehmigten Lehr- und Stundenplane ertheilt.

Der Zweck und die Aufgabe der inneren dreiclassigen Mädchen-Bürgerschule ist, den Mädchen im Anschlusse an den fünften Jahreskurs der Volksschule eine über das Lehrziel der allgemeinen Volksschule reichende Bildung zu geben, insbesondere die Vorbildung für Lehrerinnenbildungsanstalten und Fachschulen zu vermitteln. Die Unterrichtssprache ist die deutsche. Jedoch gilt das Slovenische für Schülerinnen slovenischer Nationalität als obligater Gegenstand und ist denselben freigestellt, auch die Religionslehre in slovenischer Sprache zu lernen. Schülerinnen anderer Nationalitäten werden auf Verlangen der Eltern vom Slovenischen als obligatem Lehrgegenstande befreit.

In Verbindung mit dem Pensionate besteht seit den letzten Jahren auch eine Privat-Lehrerinnen-Bildungsanstalt, deren Statut und Lehrplan das h. Ministerium für Cultus und Unterricht mit dem Erlasse vom 7. Februar 1898, Nr. 267 genehmiget hat. Dieselbe umfasste im heurigen Schuljahre nur den III. Jahrgang mit 19 Lehramts Candidatinnen.

Aus dem Gesagten ist zu ersehen, dass im Pensionate, welches die Schulerziehung mit der Hauserziehung vereinigt, den Zöglingen Gelegenheit geboten wird, sich eine ihrem Stande angemessene Bildung anzueignen. Alle Zöglinge — interne sowohl, welche in gänzlicher Verpflegung aufgenommen sind, als externe, die nur die Schule besuchen und halbexterne, welche tagsüber in der Anstalt verbleiben, — nehmen am gemeinsamen Unterrichte der Schulen theil. Neben den gesetzlich vorgeschriebenen Lehrfächern können die Zöglinge auch Unterricht in der italienischen, französischen und englischen Sprache, sowie im Zither-, Violin-, Clavier- und Orgelspiele gegen eine angemessene jährliche Vergütung erhalten.

I. Chronik der Schule.

Das Schljahr 1898/99 begann am 20. September mit dem heil. Geiste im Zeichen der Trauer. Wenige Tage vor der Eröffnung der Schule drang nämlich durch die Welt die traurige, erschreckliche Botschaft, dass unsere verehrte, allgeliebte Kaiserin Elisabeth ihren Lebenslauf beendet hat unter der ruchlosen Hand eines gottlosen Mörders. Die Völker Österreichs wetteiferten in den Vorbereitungen, das 50jährige Regierungsjubiläum Sr. Majestät des Kaisers Franz Joseph I. möglichst feierlich und freudig zu begehen. Man beabsichtigte auch für die Schuljugend Festlichkeiten zu veranstalten, um derselben einen bleibenden Eindruck im Gedächtnisse auf das seltene Ereignis einzuprägen. Jedoch mit Erlass vom 31. Oktober 1898, Z. 1469 hat der Herr Minister für Cultus und Unterricht angeordnet, dass am 2. December 1898 jeder Unterricht an den Schulen zu entfallen habe, die Jubiläumsfeier aus einem Festgottesdienste und einer einfachen Schulfeier zu bestehen habe; jede sonstige etwa beabsichtigte Veranstaltung aber habe im Hinblick auf die tiefe Trauer, in welche Seine k. u. k. Apostolische Majestät, das Allerhöchste Kaiserhaus und die gesammte Monarchie durch das erschütternde Ableben Ihrer Majestät der Kaiserin und Königin Elisabeth versetzt worden sind, zu unterbleiben. Auf den Erlass des h. k. k. Landeschulrathes für Krain hin, beging die innere Schule die Jubiläumsfeier zugleich mit der äusseren Schule. Alle Mädchen theilnahmen an dem feierlichen Gottesdienste in der Klosterkirche. Nach demselben versammelten sich die Schülerinnen der I—IV. Classe in den einzelnen Schulzimmern, welche festlich geschmückt waren und in denen das Bild Seiner Majestät des Kaisers angebracht war. Die Classenlehrerinnen setzten den Kindern die Bedeutung des Festtages in entsprechender Weise auseinander. Geschlossen wurde die Schulfest mit Absingen der ersten Strophe der Volkshymne und Besenkung der Kinder mit dem Bildnisse Seiner Majestät. Die Schülerinnen der V. Volksschulclassen und der drei Bürgerschulclassen versammelten sich in dem Zimmer der III. inneren Bürgerschulclassen, welches geziemend geschmückt und wo das Bild Sr. Majestät aufgestellt war. Der hochw. Herr Spiritual V. Erzen legte in einer schwungvollen Rede die Bedeutung des Tages und der Feier dar. Immer, sagte er unter anderem, wetteiferten die Völker Österreichs in Kundgebungen ihrer Liebe und Treue zu Seiner Majestät dem allergnädigsten Herrn und Kaiser. Heuer bemerken wir aber eine besondere Aufregung in dieser Hinsicht. Kein Wunder! 50 Jahre sind vergangen, seit dem erlauchten Herrscher die Krone auf das Haupt gesetzt wurde, mit ihr aber auch die schwersten Sorgen und Mühen. Mit Recht und Billigkeit wetteifern die Völker besonders heute in den Dankesbezeugungen an den lieben Gott, der den geliebten Vater so lange erhalten hat dem theueren Vaterlande — denn die Jahre waren für Seine Majestät eine Zeit voll Arbeit und Opfer zum Wohle seiner Völker — eine Zeit der schwersten Prüfungen. Der Redner führte einige Züge aus dem Leben Seiner Majestät an und auf Grund derselben feuerte er die Zöglinge an zur dauernden Liebe und Dankbarkeit — zur festen Treue und Hingabe an den erhabenen Jubilanten und das habsburgische Herrscherhaus. Begeistert sangen die Zöglinge der Volkshymne erste Strophe und wurden sodann die der deutschen Nationalität theilhaft mit dem Büchlein: „Hoch Habsburg“ von Fd. Zöhrer; die Mädchen slovenischer Sprache mit: Hubad, „Cesar Franc Jožef I.“ und Zupan „Naš cesar Franc Jožef I.“ als Andenken an den Festtag.

Das Allerhöchste Namensfest Sr. k. u. k. Apostolischen Majestät feierte die Schuljugend den 4. October durch einen solennen Schulgottesdienst und Absingen der Volkshymne am Schlusse. An dem Tage, so wie am Namensfeste der verbliebenen Kaiserin Elisabeth wurde auf Anordnung der k. k. Schulbehörde kein Unterricht gehalten. Wohl aber betheiligte sich die Schuljugend an der Seelenmesse, die am 19. November für das Seelenheil der geliebten Landesmutter in der Klosterkirche gelesen wurde.

Die Feier der ersten hl. Communion der Schülerinnen fand heuer am 4. Mai in herkömmlicher, erbaulicher Weise statt. Am genannten Tage empfingen 26 Schülerinnen unter einer angemessenen Ansprache des Herrn Katecheten zum ersten Male den Leib des Herrn. 15 Schülerinnen verrichteten die erste hl. Beichte und zu Pfingsten empfingen 27 das Sacrament der Firmung.

Vom 19.—22. Juni wurde den reiferen Zöglingen der inneren und äusseren Schule Gelegenheit geboten unter der Leitung des hochwürdigen Herrn P. Karol Fink, S. J. dreitägige geistige Übungen zu machen. Die guten Kinder folgten mit wahrhaftem Interesse den gediegenen, aber dem Herzen und Verstande der Jugend gar anpassenden Vorträgen des Herrn Exercitienleiters. Möge der Herr den reichlichsten Segen den Kindern zum Gedeihen und dem Herrn Exercitator zur Belohnung geben!

Seit dem Anfange des Schuljahres bis 1. November und vom 5. April bis Ende des Schuljahres wohnte die Schuljugend täglich der hl. Messe in der Klosterkirche bei. Dabei besorgte die innere Schule zweimal in der Woche den Gesang und das Orgelspiel; an den übrigen Tagen wurden während der hl. Handlung ein Theil des Rosenkranzes und bei den Haupttheilen dazu passende Gebete laut gebetet.

In dem Gedächtnisse tief eingeprägt wird den Zöglingen, die zugleich Marienkinder sind, der 31. Mai bleiben, der Tag der hl. Angela. Es wurde nämlich die schon seit 1858 bestehende Mariencongregation durch Vermittlung des hochw. Pater Liensberger, S. J. an die Mutter-Congregation, die Prima Primaria in Rom, aggregiert. Um nun der Ablässe und Rechte derselben theilhaftig zu werden, mussten die schon gewesenen Marienkinder neuerdings aufgenommen werden. Der hochwürdigste Herr Fürstbischof Anton Bonaventura erwies die Gnade und Ehre persönlich dieselben aufzunehmen und mit ihnen zugleich die Aspirantinnen, die neue Marienkinder wurden. In zündender, apostolischer Rede hat der gnädigste Fürstbischof die Mädchen zur treuen Nachfolge Maria's aufgemuntert, auf dass nicht nur die Namen, sondern auch die Herzen Maria ganz angehören sollen.

Im verflossenen Schuljahre hat die Anstalt durch den Tod 4 Mitarbeiterinnen an der Schule verloren. Am 5. August 1898 entriess derselbe die erst 28 jährige S. Scholastika Kos — eine Lehrerin, die sich die Liebe und Achtung der Schülerinnen in seltenem Masse zu erwerben wusste. Das Weinen nach ihr an ihrem offenen Grabe war das beredteste Zeugniß, dass Schwester Scholastika die Jugend liebte und diese ihr die Liebe ganz erwiderte. — M. Leopoldina Macher schied am 21. September 1898 von dieser Welt, der sie durch fast 84 Jahre angehörte. Wie viele Verdienste hat sie sich durch die lange Zeit um Schule und Kloster erworben — weiss der liebe Gott allein. — Den 20. November hauchte ihre reine Seele die S. Borgia Jenko aus. Geboren 8. März 1877 war sie erst 21 Jahre alt und man hegte gerechte Hoffnung in ihr eine strebsame und

wirksame Lehrkraft zu gewinnen. Der Herr, dem sie sich am Todtenbette durch Ablegung der Gelübde vermählte, hat anders entschieden. Nicht minder bitter war für Schule und Kloster der Verlust durch den zwei Tage später erfolgten Tod — 22. November — der 26 jährigen S. Cölestina Blažon. Mögen alle die Theueren in Gott ruhen und die ewige Belohnung schon empfangen haben. Wir aber können bei der harten Prüfung nur sagen: Er ist der Herr — er thue, wie es ihm gefällt!

Mit dem 1. Jänner 1899 verabschiedete sich von der inneren Schule sowie vom Kloster der hochw. Herr Spiritual und Katechet Valentin Erzen, der durch volle sechs Jahre in dieser Eigenschaft thätig war. Der ewige Vergelter möge ihm die wolverdiente Belohnung in reichstem Masse zutheil werden lassen für all' sein Wirken.

Am 19., 20. und 21. December besuchte die Anstalt Seine fürstbischöfliche Gnaden, Antonius Bonaventura. Hochderselbe wohnte dem Unterrichte in allen Classen der inneren Schule bei und äusserte sich sehr lobend über Lehrerinnen und Schülerinnen. Der hochwürdige Herr Domdechant Andreas Zemejic inspicierte in der inneren Schule den 29. Mai den Religionsunterricht. Der Inspector der utraquistischen inneren Schule, Herr Prof. Franz Levec, besuchte die Volksschule am 19., 20., 21., 24. und 28. Juni, die slovenische Sprache an der Bürgerschule am 28. und 30. Juni und 1. Juli. Mit Erlass des h. k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht vom 25. April 1899, Z. 10256 wurde an Stelle des Herrn Johann Benda der Professor an der Staatsoberrealschule Herrn Clemens Proft zum Bezirksschul-Inspector für die deutschen Volksschulen ernannt. Derselbe inspicierte in der inneren Bürgerschule am 5., 7., 10., 14. Juni und theilte in der Conferenz am 15. Juni dem Lehrkörper die gemachten Wahrnehmungen mit.

Der Gesundheitszustand unter den Schülerinnen war ein ganz günstiger, da ausser einigen Erkrankungen an Masern, die aber mehr sporadisch eintraten, sich die Kinder fast durchwegs der Gesundheit erfreuen konnten. Gestorben ist am 8. März bei ihren Eltern in Laibach nach ganz kurzer Krankheit die sehr brave, zwölfjährige Čerček Xaveria, Schülerin der I. Classe der Bürgerschule. R. I. P.

Viermal im Schuljahre wurden die Eltern von den Fortschritten der Schülerinnen durch die Schulnachrichten verständiget. Die letzten Schulnachrichten wurden am 14. Juli gegeben, am welchen Tage das Jahr mit einem hl. Dankamte und Absingung der Volkshymne geschlossen wurde.

Um ein kleines Andenken an die erhabene Frau, Ihre Majestät die Kaiserin Elisabeth, zu geben einerseits, anderseits die Erinnerung an die schönen Stunden bei jenen Damen, die im Jahre 1856 Zöglinge der Klosterschule waren, wachzurufen, erlaubt sich die Direction einen Auszug aus der Chronik des Klosters zu geben, wo beschrieben wird schlicht aber herzlich die Ankunft, der Aufenthalt Ihrer Majestäten des Kaisers und der Kaiserin in Laibach und der allerhöchste Besuch im Klosterselbst bei Ihrer Reise nach Triest im Jahre 1856.

„November 1856. den 17ten (Montag) 4 Uhr nachmittags kam die kleine Erzherzogin Sofie, Tochter unseres k. k. Ehepaares, Franz Josef und

Elisabeth, in Laibach an. An eben diesem Tage kamen die Majestäten nach Laibach — nach 9 Uhr abends — welche am Bahnhofe erwartet — mit grossem Jubel empfangen wurden.

(Dienstag) den 18ten wurde uns die besondere Ehre und Gnade zu Theil. Ihre Majestät — unsere allverehrte Landesmutter — Kaiserin Elisabeth in unseren Hallen zu begrüßen. — Wir erwarteten sie bei der Pforte, die Zöglinge der inneren Schule standen spalierrnässig beim Chore angefangen bis zur Pforte — in weissen Kleidern — auch mehrere Schülerinnen der äusseren Schule waren zugegen. Um 9 Uhr vormittags trat sie bei der Klosterpforte — beim Hauptthor — in das Kloster; sie wurde von ihrer Obersthofmeisterin Gräfin Esterhaszy und 3 anderen Hofdamen begleitet, nebst dem Obersthofmeister Fürst Thurn Taxis. Alle giengen gleich in den Chor und wohnten dort dem hl. Messopfer bei, welches Sr. fbsch. Gnaden Herr Anton Alois Wolf dem Allmächtigen darbrachten, u. z. eine ganz stille hl. Messe. — Wir versammelten uns indessen in der Gemeinde. Nach vollendetem heiligen Messopfer kamen die Benannten — mit Sr. fl. Gnaden — unseren hochverehrten Oberhirten — nebst unseren 2 hochw. Herren — in die Gemeinde, wo auch unsere Pensionärinnen versammelt waren. (Von Fremden war ausser den zwei Comtessen, der Statthalterin Gräfin Korinsky — nebst der Schwester der Frau Statthalterin, Niemand zugegen). Nach gegenseitiger Begrüssung nahmen Ihre Majestät die Kaiserin den ihr angewiesenen Platz ein, alle Übrigen blieben in stehender Stellung. Zuerst übergab der Zögling der inneren Schule der Kaiserin einen sehr schönen frischen Blumenstrauss; dann sangen die gesangsfähigen Kostmädchen ein schönes passendes Gedicht, welches Herr Dr. Costa verfasste — und von der Novizin Schw. Serafina Plenizher in Musik versetzt wurde, und aus mehreren Strophen bestand. — Zuletzt declamierte der Zögling — Fräulein Dorninger Chamila Edle von ein zweites Gedicht (ebenfalls von Herrn Costa verfasst), welches das vorgestellte Tableau schilderte — dann übergab das Fräulein die Rolle der Kaiserin, worin die zwei Gedichte enthalten waren. Das Tableau stellte die 3 göttlichen Tugenden vor, Glaube, Hoffnung und Liebe. Das Gemeindegemach war verhältnissmässig verfinstert — ausser dem Platze der Vorstellung — überdies auch sehr geschmackvoll decoriert mit weissen Draperien, gut angebrachten Ballons, Blumenkränzen u. dgl. geziert. Der Pfortengang und die Stiegen mit Teppichen belegt, die Wände ebenfalls mit weissen Draperien und Blumen verziert, auch bei den Fenstern des Ganges standen Blumentöpfe. Gleich beim Eintritte in das Gemeindegemach übergab unsere würdige Mutter Mt. Aloisia der Kaiserin einige Handarbeiten, welche Ihre Majestät huldvoll anzunehmen geruhten und der Obersthofmeisterin übergaben. Die Arbeiten waren: Eine kleine gestickte Tasse, ein gestickter Briefbeschwerer, 1 Paar kleine gehäkelte Schuhe, 1 Muff, ein gesticktes Häubchen, ein gestricktes Kinderlätzchen, ein gehäkeltes aus feinsten Baumwolle — Leibchen —. Nach der Gemeinde gieng die Kaiserin mit der ganzen Suite in das Schlafhaus, jedoch nur in zwei Zellen, dann in die Classen der äusseren Schule. In jedem Lehrzimmer wurde von den Schülerinnen etwas Kurzes gesungen. Vor dem Abschiede richtete die Kaiserin einige ermunternde Worte in jeder Classe an die Schuljugend. — Vor dem Weggehen aus der Gemeinde wurden nach eingeholter Erlaubnis der Kaiserin unsere drei Negermädchen Ihrer Majestät vorgestellt. Die kleine Fatma — nun getaufte Aloisia — überreichte der Monarchin ein Exemplar der Beschreibung ihrer Taufe. Nach dem Kloster begab sich die Kaiserin mit ihrem

Gefolge in die Kinderbewahranstalt u. s. w. Am Abende war die ganze Stadt festlich beleuchtet. Auf dem Kongressplatze vor dem Theater war die grosse Statue Emona — mit vielen Fahnen umgeben — aufgestellt, und zwar mit dem Gesichte zum Theater gewendet — prächtig geziert.

Mittwoch den 19., am Namensfeste Ihrer Majestät der Kaiserin Elisabeth kam Se. Majestät der Kaiser durch die Gasse in die Kirche mit einem grossen Gefolge und wohnte der heiligen Messe bei, welche Sr. fürstlichen Gnaden Bischof A. A. Wolf gelesen. — Nach beendetem hl. Messopfer giengen wieder Alle ihres Weges.

Um 10 Uhr brachte der Canonicus H. H. Grisoni das hl. Messopfer dar, welchem viele Damen, unter diesen auch die Kaiserin in unserem Chore beiwohnten; — denn eigentlich wurde diese hl. Messe für die Kaiserin gelesen. Ihre Majestät kam durch das Kloster in den Chor, wir erwarteten sie und begleiteten sie auch bis zum Chor, aber wir giengen nicht hinein. Auch Se. fb. Gnaden waren im Chore bei der Andacht. Nach beendetem hl. Messopfer gieng die Kaiserin mit der ganzen Suite gleich heraus zu den barmherzigen Schwestern, begleitet von Sr. fb. Gnaden.

Den 20. reisten die Majestäten fort nach Triest.

P. S. November 1856. Den 17. abends kamen Ihre Majestäten Franz Josef, Kaiser v. Oesterreich und Kaiserin Elisabeth um 9 Uhr in Laibach an. Ihre Majestäten wurden vom damaligen Statthalter Gustav Graf Korinsky — und vielen anderen Notabilitäten am Bahnhofe erwartet und mit grossem Jubel empfangen; auch 20 Mädchen der äusseren Schule befanden sich unter diesen Erwartenden u. z. in Galla — weiss gekleidet. Diese Schülerinnen versammelten sich vorher bei unserem Katecheten Hochwürden Herrn Hočevár — und wurden vom Magistrate in Wägen auf den Bahnhof geführt. Bei der Ankunft der Majestäten beim Bahnhofe, welcher auf das Prachtigste decoriert war, begaben sie sich in den dazu bereiteten Salon, alwo zwei Mädchen hervortraten — die Erste Kornelia Kleindienst genannt — einen sehr schönen, aus Graz bestellten frischen Blumenstrauss der Kaiserin übergab, die zweite Schüllerin — Wölflinger Wilhelmine mit Namen (beide Mädchen waren Schülerinnen der äusseren Schule) declamierte Ihrer Majestät ein sehr schönes Gedicht. Gleich Anfangs, als die Majestäten sich dem Bahnhofe näherten, fingen an die Kanonen am Kastellberge — ebenso alle Glocken der ganzen Stadt die frohe, sehnlichst erwartete Ankunft Ihrer Majestät zu verkünden. Die ersten Wägen passierten bei unserem Kloster vorüber. Bei der Burg angelangt, ertönte gleich die Volkshymne — nebst allgemeinen Jubelgeschrei. — Die Studenten bildeten grossen Fakelzug.“

II. Lehrbücher, welche in der Volksschule im Gebrauche sind.

Classe	Religionslehre	Deutsche Sprache	Slovenische Sprache	Rechnen	Gesang
I.	Kleiner Katechismus der kath. Religion Kath. Bucherverein. Salzburg. Mali katekizem. Ljubljana. Založilo knegoškofijstvo. 1897. 15 kr.	Schreib- Lese- Fibel von Jos. Heinrich. Wien. Tempusky. 1895. 16 kr.	Žumer-Razinger: Abecednik. 20 kr.	Rechenbuch für Volksschulen. Unterstufe. Dr. Fr. R. v. Močnik. K. k. Schulbuchverlag. 30 h.	—
II.	Kleiner Katechismus* wie in der I. Classe. * Mali katekizem* wie in der I. Classe.	E. Reinelt, Leseb. II. Th. Wien. Tempusky. 40 kr. E. Reinelt, Sprachbuch. II. Heft. Wien. Tempusky. 1892. 10 kr.	Prvo berilo in prva slov. za II. razr. 4- in 5razr. ljudskih šol. Razinger-Žumer. Ig. pl. Kleinmayr & Bamberg. 23 kr.	„Rechenbuch“ wie in der I. Classe.	Weinwurm, Elementar-Gesangbuch. Wien Pichler's Witwe & Sohn. 50 h.
III.	Mittlerer Katechismus der kath. Religion. Kath. Bucherverein. Salzburg. Srednji katekizem Ljubljansko knegoškofijstvo. 32 kr.	E. Reinelt, Lesebuch. III. Th. Wien. Tempusky. 1893. 30 kr. E. Reinelt, Sprachbuch. II. Heft. Wien. Tempusky. 15 kr.	Josin-Gangl: Drugo berilo in slovnica. 40 kr.	Rechenbuch für Volksschulen. Mittelstufe. Dr. Fr. R. v. Močnik. K. k. Schulbuchverlag. 1895. 40 h.	„Weinwurm, Elementar-Gesangbuch“ wie in der II. Classe.
IV.	„Mittlerer Katechismus“ wie in der III. Classe Biblische Geschichte des Alten und neuen Testaments. Dr. Schuster. K. k. Schulbuchverlag. *Srednji katekizem* wie in der III. Classe. Zgodbe sv. pisma stare in nove zaveze. Dr. Schuster-Leser Dunaj. c. kr. založila šolskih knjig. 50 kr.	E. Reinelt, Lesebuch. IV. Th. Tempusky. 1893. 75 kr. E. Reinelt, Sprachbuch. III. Heft. Wien. Tempusky. 1892. 25 kr.	Tretje berilo za obšne ljudske šole. C. kr. založila šolskih knjig. 1893. 40 kr. Slovenska slovnica za prvece. A. Praprotnik. Ljubljana. Milic. 1887. 40 h.	„Rechenbuch“ wie in der III. Classe.	„Weinwurm, Elementar-Gesangbuch“ wie in der II. Classe.
V.	„Mittlerer Katechismus“ wie in der III. Classe. „Biblische Geschichte“ wie in der IV. Classe *Srednji katekizem* wie in der III. Classe. „Zgodbe sv. pisma“ wie in der IV. Classe.	E. Reinelt, Lesebuch. V. Theil Tempusky. 1893. 85 kr. E. Reinelt, Sprachbuch. IV. Heft. Wien. Tempusky. 1892. 25 kr.	„Tretje berilo“ wie in der IV. Classe. Slovenska slovnica. P. Končnik. C. kr. založila šolskih knjig. 1892. 45 kr.	Rechenbuch für Volksschulen. Oberstufe. Dr. Fr. R. v. Močnik. K. k. Schulbuchverlag. 1894. 50 h.	„Weinwurm, Elementar-Gesangbuch“ wie in der II. Classe.

Classe	Religionslehre	Deutsche Sprache	Slowenische Sprache	Rechnen und geometr. Formenlehre	Naturgeschichte	Naturlehre	Geschichte und Geographie	Gesang
I.	Grösser Katechismus der kath. Religion. Kath. Bäckerverein in Salzburg. Bibl. Geschichte d. Alten und Neuen Testaments. Dr. Schuster K. k. Schulbücher-Verlag. 44 kr. Veliki katekizem Založilo knego-kofijstvo ljubljansko. 40 kr. Zgodbe sv. pisna stare in nove zaveze. Schuster-Le-n-r. C. kr. zaloga solskih knjig 50 kr.	Deutsches Lesebuch f. Mädchen-Bürgerschulen v. Kretschmeyer. I. Th. Prag 1893. 80 kr. Lehmann's Leitfaden für den Unterricht in d. deutschen Grammatik f. Bürgerschulen. Prag Dominicus 1894. 82 kr.	Čitanka, Sket II. del. Celovec, družba sv. Mohorja 1891. 80 kr. Slovenska slovnica P. Končnik Dunaj. C. kr. zaloga solskih knjig. 1896. 45 kr.	Rechenbuch f. Mädchen-Bürger. v. Močnik-Haase. Wien. Prag. Temp-sky. 50 kr. Geometrische Formenlehre f. Mädchen-Bürger-schulen. Močnik-Weng-hart. Wien. Temp-sky. 1 K. 50 h.	Pokorny-Gugler, Naturgeschichte für Bürgerschulen. I. Theil. Wien. Temp-sky. 1895. 65 kr.	Schindler. Physik und Chemie für Bürgersch. I. Th. Wien. Temp-sky. 1893. 1 K.	Gindely, Lehrbuch d. Gesch. f. Bürgersch. I. Th. Wien. Temp-sky. 1894. 80 kr. Seibert's Schulgeogr. I. Th. Wien. A. Holder. 1894. 52 kr.	Wiener Lie-derstrauss v. Tomaschewitz. Wien. Prag. Temp-sky. 1893. 65 kr.
II.	Grösser Katechismus wie in der I. Classe. I. Cl. Erzählungen aus der Kirchengeschichte. Wagner Prag. Temp-sky. 1896. 1 K. Veliki katekizem wie in der I. Classe. Zgodbe sv. k. cerkve. Lesar. Družba sv. Mohorja. 40 kr.	Deutsches Lesebuch f. Mädchen-Bürgerschulen v. Kretschmeyer. II. Th. 1894. 95 kr. Lehmann's Leitfaden f. d. Unterricht in der deutschen Grammatik wie in der I. Classe.	Čitanka, Sket III. del. Celovec, družba sv. Mohorja. 1892. 80 kr. Slov. slovnica P. Končnik Dunaj. wie in der I. Classe	Rechenbuch für Mädchen-Bürgerschul. II Th. Močnik-Haase. Wien. Prag. Temp-sky. 50 kr. Geometr. Formenl. wie in der I. Classe.	Pokorny-Gugler, Naturgeschichte für Bürgerschul. II. Th. Wien. Temp-sky. 1895. 65 kr.	Schindler's Physik und Chemie für Bürgersch. II. Th. Wien. Temp-sky. 1895. 60 kr.	Gindely, Lehrbuch d. Gesch. f. Bürgersch. II. Th. Wien. Temp-sky. 1893. 70 kr. Seibert's Geographie. II. Th. Wien. 75 kr.	Wiener Lie-derstrauss wie in der I. Classe.
III.	Grösser Katechismus wie in der I. Classe. Erklärung d. Gebrauche der kath. Kirche Fr. Mach. Wien. Pichler's Witwe u. Sohn. Veliki katekizem wie in der I. Classe. Liturgika I. in II. del. Lesar. Ljubljana. Ig. pl. Kleinmayr & Bamberg. 1 n.	Deutsches Lesebuch für Mädchen-Bürgerschulen v. Kretschmeyer. III. Th. Prag. 1896. n. 103. Lehmann's Leitfaden für den Unterricht in der deutschen Grammatik wie in der I. Classe.	Čitanka, Sket IV. del. Celovec, družba sv. Mohorja. 1893. 80 kr. Slov. slovnica P. Končnik, wie in der I. Classe.	Rechenbuch f. Mädchen-Bürgersch. III. Th. Močnik-Haase. Wien. Prag. Temp-sky. 50 kr. Geometrische Formenl. wie in der I. Classe.	Pokorny-Gugler, Naturgeschichte für Bürgerschulen. III. Th. Wien. Temp-sky. 1893. 65 kr.	Schindler's Physik und Chemie für Bürgersch. III. Th. Wien. Temp-sky. 60 kr.	Gindely, Lehrbuch d. Gesch. f. Bürgersch. III. Th. Wien. 70 kr. Seibert's Geogr. III. Th. Wien. 1894. 61 kr.	Wiener Lie-derstrauss wie in der I. Classe.

III. Statistische Uebersicht der Schülerinnen der inneren Volks- und Bürgerschule am Schlusse des Schuljahres 1898/99.

Classe	Zahl der Schülerinnen		Es standen im Alter						Con- fession	Muttersprache			Wohn- nung		Die Schule besuchten				Für die höhere Classe			
	am 16./9. 1898	am 14./7. 1899	unter 6 Jahren	vom 6.—7. Jahre	vom 7.—12. Jahre	vom 12.—13. Jahre	vom 13.—14. Jahre	über 14 Jahre		römisch-katholisch	deutsch	slovenisch	andere	in der Stadt	ausserhalb der Stadt	sehr fleissig	fleissig	minder fleissig	nachlässig	geeignet	ungeeignet	ungeprüft
Volksschule	I.	26	22	—	5	17	—	—	22	2	19	1	21	1	1	19	3	—	—	19	3	—
	II.	28	29	—	—	29	—	—	29	4	23	2	26	3	3	28	1	—	—	26	2	1
	III.	26	28	—	—	27	1	—	28	6	20	2	24	4	4	28	—	—	—	25	2	1
	IV.	33	31	—	—	24	3	4	31	8	22	1	27	4	4	29	2	—	—	28	2	1
	V.	44	44	—	—	16	10	5	44	9	35	—	43	1	1	31	13	—	—	31	11	2
Bürgerschule	I.	38	33	—	—	8	9	13	33	8	24	1	33	—	—	29	4	—	—	30	3	—
	II.	33	35	—	—	—	1	7	35	5	29	1	35	—	—	33	2	—	—	33	1	1
	III.	29	32	—	—	—	—	2	32	5	24	3	31	1	1	30	2	—	—	28	1	3
Zusammen	257	254	—	5	121	24	31	73	254	47	196	11	240	14	14	227	27	—	—	220	25	9

IV. Verzeichnis der Schülerinnen.*)

A. Fünffclassige Volksschule.

I. Classe.

Bäbler Emilie aus Ober-Laibach.
Blaznik Gabriele aus Laibach.
Blumauer Josefine aus Laibach.
Bonač Josefine aus Laibach.
Boštjančič Franziska aus Laibach.
Božnar Friederike aus Laibach.
Franzot Olga aus Unter-Siška.
Gromes Beatrix aus Bojkowitz (Mähren).
Harrauer Albina aus Obergurk.
Hrovat Theresia aus Sagraz.
Kump Stanislava aus Laibach.
Lenček Maria aus Laibach.

Pollak Marianne aus Laibach.
Pototschnik Marianne aus Sauritsch
(Steiermark).
Potrato Anna aus Stein.
Rosina Maria aus Laibach.
Rosmann Maria aus Naklas.
Rozman Sofie aus Laibach.
Schneditz Margareta aus Laibach.
Šusteršič Anna aus Laibach.
Trtnik Margareta aus Laibach.
Ženko Paula aus Mariafeld.

Zusammen 22

II. Classe.

Blumauer Olga aus Laibach.
Boštjančič Maria aus Laibach.
Božnar Elisabeth aus Laibach.
Celarec Maria aus Laibach.
Chladek Maria aus Mokritz bei Gurkfeld.
Dettela Josefine aus Laibach.
Dralka Emilie aus Linz.
Kastreuz Flora aus Sittich.
Konšek Katharina aus Trojana.
Lotrič Paula aus Laibach.
Luschützky Maria aus Franzdorf.
Medič Maria aus Laibach.
Meršol Stefanie aus Laibach.
Mervič Valerie aus Laibach.
Novak Maria aus St. Marein.
Oberwalder Theresia aus Domžale.

Orešek Franziska aus Laibach.
Pečnik Helena aus Ježica.
Pollonio Johanna aus Triest.
Singer Hedwig aus Laibach.
Stacul Josefine aus Laibach.
Stöckl Karolina aus Pisci (Siebenbürgen).
Stražisar Johanna aus Laibach.
Šinkovec Anna aus Idria.
Šusteršič Johanna aus Steinbüchel.
Virant Vida aus Rudolfswert.
Zalaznik Darinka aus Laibach.
Zorc Marianne aus Laibach.

Ungeprüft blieb:

Zamejce Anna aus Laibach.

Zusammen 29

III. Classe.

Berlan Juliana aus St. Veit bei Sittich.
Bonač Amalia aus Laibach.
Buggenig Josefa aus Obergurk.
Cepuder Anna aus St. Marein.
Čerinšek Hedwig aus Fiume.
Čaks Christina aus Laibach.
Gregorec Paula aus Mannsburg.
Gromes Maria aus Bojkowitz (Mähren).
Holeček Anna aus Unter-Siška.
Jager Johanna aus Laibach.
Jebačin Angela aus Gleinitz.
Kavčič Barbara aus Laibach.
Konšek Franziska aus Trojana.
Gräfin Lichtenberg Olga aus St. Veit.
Lindtner Alexia aus Laibach.
Nemeček Emilia aus Trautenu.

Omeje Ludmilla aus Laibach.
Pečnik Franziska aus Ježica.
Pečnik Johanna aus Ježica.
Piskur Maria aus Trebelno.
Schönwetter Eleonora aus Neumarkt.
Sertič Camilla aus Tschernembl.
Skušek Valerie aus Reifnitz.
Stacul Valerie aus Laibach.
Šuhadolc Johanna aus Dobrova.
Torkar Theresia aus Görjach.
Verbič Helena aus Pradl bei Innsbruck.

Ungeprüft blieb:

Vdovič Vida aus Laibach.

Zusammen 28

Fette Schrift bedeutet erste Fortgangsschule mit Vorzug.

IV. Classe.

Anderluh Maria aus St. Marein (Steiermark).

Arko Aurelia aus Reifnitz.

Babnik Maria aus Dravljce.

Binter Katharina aus Laibach.

Cajko Johanna aus Laibach.

Čuček Franziska aus Laibach.

Dolinšek Maria aus Laibach.

Fettich-Frankheim Friderike aus Wien.

Heren Alice aus Divača.

Jenko Karolina aus Laibach.

Jovan Rosa aus St. Veit bei Laibach.

Juvan Ludmilla aus Trifail.

Kappus, Edle von Pichelstain, Franziska aus Steinbüchel.

Kobi Franziska aus Franzdorf.

Lachnik Elisabeth aus Kremsier (Mähren).

Likar Maria aus St. Georgen u. d. Kumberg.

Medić Anna aus Laibach.

Okorn Regina aus Höflein.

Palme Adolfine aus Villach.

Puppis Eleonora aus Loitsch.

Rihar Maria aus Krainburg.

Rihar Paula aus Mannsburg.

Stembal Maria aus Tomačevce.

Svetlič Rosa aus Laibach.

Šinkovec Maria aus Zirknitz.

Tauber Hedwig aus Laibach.

Triller Franziska aus Laibach.

Urbančič Franziska aus Ober-Siska.

von Vorbeck Erika aus Hrasnik.

Wannisch Margareta aus Laibach.

Ungeprüft blieb:

Žigan Anna aus St. Martin (Steiermark).

Zusammen 31

V. Classe.

Benedik Julia aus Ledine.

Brückner Maria aus Abbazia.

Česen Maria aus Krainburg.

Demelj Angela aus Senosetsch.

Draschler Hertha aus Laibach.

Fabiančič Anna aus Laibach.

Fajdiga Aloisia aus Laibach.

Gandini Pia aus Rudolfswert.

Gartner Maria aus Planina.

Gebauer Anna aus Bruck a. d. Mur.

Marquise Gozani Helene aus Radmannsdorf.

Habč Maria aus Schwarzenberg b. Idria.

Hafner Francisca aus St. Peter.

Huth Anna aus Johannisthal.

Javornik Josefine aus Žalna.

Jebačič Maria aus Laibach.

Kavčnik Isabella aus Laibach.

Koisser Francisca aus Laibach.

Likar Paula aus Mariafeld.

Luschützky Pauline aus Branzoll (Südtirol).

Mally Valentine aus Neumarktl.

Meralla Paula aus St. Veit (Kärnten).

Meršol Leopoldine aus Laibach.

Miglauč Mathilde aus Idria.

Plesko Maria aus Laibach.

Podboj Emma aus Reifnitz.

Reil Severa aus Laibach.

Rieder Andrina aus Laibach.

Schönwetter Victoria aus Gottschee.

Singer Maria aus Laibach.

Svetek Victoria aus Laibach.

Šinkovec Josefine aus Neumarktl.

Šušteršič Josefine aus Laibach.

Tavželj Johanna aus Gutenfeld.

Tertnik Maria aus Franz b. Cilli.

Tomč Antonia aus Laibach.

Tomšič Stefanie aus Altlack.

Trost Aloisia aus Weinitz.

Vrančič Teresia aus Sagraz bei Fužine.

Weber Francisca aus Hotederschtz.

Zorman Anna aus Laibach.

Zupan Anna aus Steinbüchel.

Ungeprüft blieben:

Omeje Paula aus Laibach.

Pototschnik Margareta aus St. Georgen (Steiermark).

Zusammen 44

B. Bürgerschule.

I. Classe.

Albrecht Antonia aus Laibach.

Bergant Paula aus Stein.

Blaznik Ernestine aus Laibach.

Budinec Maria aus Kronau.

Cerar Angela aus Laibach.

Čaks Johanna aus Arnoldstein.

Čerček Anna aus Laibach.

Drobníč Antonia aus Tüffer.

Fettich-Frankheim Maria aus Laibach.

Gams Karolina aus Laibach.

Gandini Gabriela aus Seisenberg.

Gogola Anna aus Laibach.

Grosslercher Ludmilla aus Domžale.

Heren Vlska aus Divača.

Januš Agatha aus Vir.
 Jesenko Gabriela aus Laibach.
Kastreuz Erika aus Sittich.
 Korenčan Franziska aus Oberlaibach.
 Lemež Aloisia aus Gili.
 Merala Angela aus Laibach.
 Murgel Ernestine aus Idria.
 Nosan Melanie aus Reifnitz.
 Oberwalder Josefa aus Domžale.
 Podkrajšek Mathilde aus Laibach.

Polak Maria aus Maria-Feld.
 Rimerc Maria aus Neumarkt.
 Sattler Filomena aus Bleiberg.
 Smolnikar Elisabeth aus Stein.
 Šinkovec Karolina aus Zirknitz.
 Šmuc Anna aus Laibach.
Tavčar Theresia aus Veldes.
 Treč Emilia aus Laibach.
 Zupančič Maria aus Laibach.

Zusammen 33

II. Classe.

Arko Stanislava aus Agram.
 Berlan Brigitta aus Ambrus.
 Berlan Karolina aus Rob.
 Borštnik Johanna aus Franzdorf.
 Cepuder Leposlava aus Laibach.
 Cerar Maria aus Laibach.
Čyar Theresia aus St. Gregor.
 Černe Anna aus Krainburg.
Gogola Vida aus Laibach.
Marquise Gozani Maria aus Laibach.
 Hudovernig Maria aus Jauchen.
Jenko Anna aus Laibach.
Jurko Maria aus Rasbor.
Kastreuz Melitta aus Sittich.
 Kateržbek Emilie aus Laibach.
 Kavalar Maria aus Kronau.
 Kovačič Theresia aus Laibach.
 Kuralt Anna aus Wippach.
 Kustrin Stefanie aus Zaga.
 Kuttin Emilie aus Adelsberg.

Lavrenčič Theresia aus Soderschitz.
 Levec Lea aus Laibach.
 Lušin Johanna aus Adelsberg.
 Neubauer Helena aus Neudegg.
 Potočnik Nikolaja aus Seebach (Ungarn).
Prelesnik Vida aus Laibach.
 Ravenegg Theresia aus Draga - Snjrek bei Weixelburg.
 Süßbauer Ottilie aus St. Veit (Kärnten).
 Troha Maria aus Wöllan.
 Trtnik Johanna aus Laibach.
Vavken Anna aus Cirklach.
 Velikajne Johanna aus Idria.
 Zupan Johanna aus Steinbüchl.
 Zupančič Franziska aus Kolovrat.

Ungeprüft blieb:

von Marsano Theresie aus Miskolcz.

Zusammen 35

III. Classe.

Breindl Hermine aus Morek (Steiermark).
 Cosum Irma aus Triest.
 Fantini Elwira aus Luttenberg.
 Fliegel Irma aus Triest.
Kilar Anna aus Neumarkt.
 Edle v. Kleinmayr Itha aus St. Leonhard (Steiermark).
 Kristofič Franciska aus Stein.
Kržišnik Antonia aus Bresnitz.
 Majcen Paula aus Schleinitz (Steiermark).
 von Marsano Alexandrine aus Miskolcz (Ungarn).
 Mazi Maria aus Laibach.
 Mörth Franciska aus Laibach.
Okorn Maria aus St. Andrä bei Bischoflack.
 Petteros Maria aus Borst bei Triest.
Plesko Cirilla aus Rudolfswert.
 Povše Ernestina aus Görz.
 Rihtersič Justina aus Döbernigg.
 Schmidlechner Theresia aus St. Georgen bei Radkersburg.

Schmidmayer Emma aus Schwarzenberg bei Idria.
 Seemann, Edle v. Sanahorst Franciska aus Laibach.
 Stegenšek Anna aus St. Leonhard bei Tüffer.
Sterger Maria aus Loitsch.
Strle Maria aus Laibach.
 Šibovec Stefanie aus Laibach.
Triller Maria aus Laibach.
 Vavpotič Anna aus Landstrass.
 Zupanc Anna aus Laibach.
 Zupanc Maria aus St. Leonhard bei Trifail.
 Zabkar Angela aus Šiška.

Ungeprüft blieben:

Omahan Maria aus Altenmarkt b. Weixelburg.
 Oražen Gabriela aus Triest.
 Rössmann Alma aus Laibach.

Zusammen 32

Naznanilo

o začetku novega šolskega leta 1899/1900.

Šolsko leto 1899/1900 se na vseh Uršulinskih dekliških šolah, t. j. v otroškem vrteu, v vnanji petrazredni ljudski šoli, v vnanji slovenski meščanski šoli, v notranji petrazredni ljudski šoli in v notranji nemški meščanski šoli prične dne 18. septembra 1899 s slovesno sv. mašo v čast sv. Duhu in dne 19. septembra z rednim poukom.

Dne 15. in 16. septembra 1899 se bodo vsprejemale nove učenke in vpisovale one, ki so že hodile tukaj v šolo.

Učenke naj prineso seboj šolska naznanila, oziroma šolska spričevala, one, ki na novo vstopijo v šolo, tudi krstni listek in spričevalo o stavljenju koz.

V prvi razred slovenske meščanske šole se sprejemajo učenke, ki so dovršile 5. razred ljudske šole. Poleg šolskih predmetov imajo priliko učiti se tudi francoščine, klavirja in umetnih ročnih del.

V Ljubljani, dne 14. julija 1899.

Ravnateljstvo

Uršulinskih dekliških šol.

Vse v večjo čast Božjo

In v blagor mladine!

Mittheilungen,

den Beginn des neuen Schuljahres 1899/1900 betreffend.

Das Schuljahr 1899/1900 wird an allen Ursulinen-Mädchenschulen, d. i. im Kindergarten, in der äusseren fünfclassigen Volksschule, in der äusseren slovenischen Bürgerschule, in der inneren fünfclassigen Volksschule und in der inneren deutschen Bürgerschule am 18. September 1899 mit dem heiligen Geistamte eröffnet werden.

Am 19. September beginnt der regelmässige Schulunterricht.

Das Einschreiben der dieser Schule bereits angehörenden sowie die Aufnahme neuer Schülerinnen für alle oben angeführten Schulen findet statt am 15. und 16. September 1899.

Anmelden sollen sich die Schülerinnen mit ihren Schulnachrichten oder Zeugnissen, neu eintretende mit dem Taufscheine oder wenigstens einem Taufzettel und mit dem Impfungszeugnisse.

In die erste Classe der slovenischen und deutschen Mädchen-Bürgerschule werden aufgenommen Schülerinnen, welche die 5. Classe der Volksschule vollendet haben.

Laibach, am 14. Juli 1899.

Die Direction

der Ursulinen-Mädchenschulen.

Alles zur grösseren Ehre Gottes
Und zum Wohle der Jugend!

